

T. U.
COURSES OF STUDY

For

Bachelor of Law

(B. L.)

2054

Price Rs. 30/-

Table of Contents

FIRST YEAR

Subjects	Page
Area - Compulsory	
1. Alternative English	1
2. Compulsory English	1
3. Legal Theory	3
4. Interpretation of Statues	6
5. Procedural Law & Law of Evidence	8
6. Constitutional Law	11
7. अनिवार्य नेपाली	26
8. Legal Research	42
Area - Optional (Any Two)	
9. Family Law	13
10. Press Law	16
11. Equity & Torts	18
12. Administration Law	19
13. Population Law	21
14. Fiscal Law	23
15. Company & Corporation Law	24

SECOND YEAR

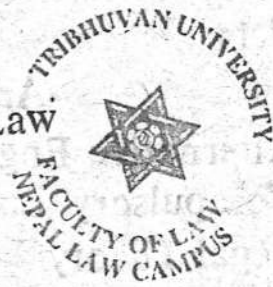
Area - Compulsory

1. विशेष नेपाली	44
2. Political Thought	47
3. History of England	48
4. Economic System, Planning & Public Finance	48
5. Compulsory English	49
6. Criminal Law	51
7. Public International Law	53
8. Moot Court	53

Area - Optional (Any Two)

9. Labour Law	58
10. Election Law	59
11. Environmental Law	60
12. International Air and Space Law	64
13. International Trade Law	65
14. Taxation Law	66

THIRD YEAR

Area - Compulsory

1. International Institutions and Human Rights	66
2. Major Legal System	73
3. Property Law	74
4. Hindu Jurisprudence & Nepalese Legal System	77
5. इष्टर्तनीय वा व्यवहारिक अध्ययन	79

Area - Optional (Any Two)

6. Law of the Sea and International Rivers	84
7. Law of Banking & Negotiable Instruments	85
8. Private International Law	88
9. Criminology	89
10. Law of Contract	91

ALTERNATIVE ENGLISH

F. M. 100

DESCRIPTION, GENERAL OBJECTIVES AND COURSE CONTENTS

Description

The course formed as an alternative to Compulsory Nepali at the Bachelor Level is meant only for non Nepalese students in Tribhuvan University.

Text Books

- i) Br nte, C. Jane Eyre. (Longman Study Texts) 50 Marks
- ii) Mohanty, J. M. Living English
Models. Delhi: O. U. P., 1978.

Evaluation Scheme

50 Marks

Long-answer Questions

50%

Short-answer Questions

50%

COMPULSORY ENGLISH

General Information

The Compulsory English course for Bachelor level students stems up form the course prescribed for Proficiency level students so that the basic language skills encountered in the previous level get reinforced and developed at this level. There is also a greater variety of reading and writing tasks and more advanced skills like translation/paraphrasing are included special topics like varieties of English, intonation and grammar for communicational purposes are prescribed at this level.

The reading materials are rich in content and embrace a wide variety of subject matter and style.

Level Objectives:

The main objective of Compulsory English at this level is to enable the students to possess a fairly advanced command of English so that they can use the language for higher education, communication and in a variety of jobs outside the academic with accuracy, efficiency and fluency.

The specific objectives are:

1. to expose the students to advanced contemporary English writings (belonging to different varieties and styles and forms)

- by well established native writers;
2. to provide them with sufficient reading materials-intensive as well as extensive;
  3. to expose them to communication and use oriente materials.

Paper I

Full Marks: 100

Prescribed Texts

1. Kaushik, R. K. and S. G. Bhatia ed. Weightage for Essays. Short Stories and One-Act Teaching Plays. Delhi; OUP, 1975.

The following lessons:

40

a. The Three Dancing Goats	Anonymous
b. The Fortune- Teller	Karel Capek
c. Grief	Anton Chekov
d. The Doll's House	Katrine Mansfield
e. How Much Land Does a Man Need ?	Leo Tolstoy
f. The Adventure of the Blue Carbuncle	A. Conan Doyle
g. A Marriage Proposal	Anton Chekov
h. The Boy Comes Home	A. A. Milne
i. Refund	Fritz Karinthy
j. The Monky's Paw	W. W. Jacobs
2. Board of Editors ed. Modern Essay. Hydrabad: Kongman 1987.

40

The following lessons:

a. What I Believe	E. M. Forster
b. On Superstitions	A. G. Gardiner
c. Indifference	Robert Lynd
d. The voice of Humanity	Rabindranath Tagore
e. The Scientific Point of View	J. B. S. Haldane
f. Art, Industry and National Decay	Herbert Read
g. Why the Novel Matters	D. H. Lawrence
h. Greneral Effects of Scientific Technique	B. Russell
i. My Lost Dollar	Stephen Leacock
j. What I Found in My Pocket	G. K. Chesterton

3. Jerome, Jerome K. Three Men in a Boat, Collins, 1989 (For non-detailed study)

Evaluation Scheme

Reading 40%, Writing 40% Grammar 20%

Legal Theory

H.P. W. 4, F. M. 100

Area: Compulsory

Course Objective

The objectives of this course is to impart basic idea about jurisprudential concepts and to let the students understand about the origin, development, nature, kinds utility of law with reference to Nepali legal system

1. Introduction:

Definition Nature and importance of the study of jurisprudence.

2. Schools of jurisprudence:

- (a) Natural law school (b) Historical school
- (c) Analytical school (including pure theory of law)
- (d) Sociological school (e) Socialist school
- (f) Realist school

3. Definition & Sources of Law:

- (a) Definition of law
- (b) Kinds of sources of law
- (c) Custom:
  - i) Meaning, origin and importance
  - ii) Reasons for the reception of custom as a source of law
  - iii) Kinds of custom-difference between usage and custom, local custom, custom and prescription.
  - iv) The requirement of a valid custom-immemorial antiquity, reasonableness, continuity, peaceful enjoyment, Certainty, Consistency, conformity with statute law, public policy, morality and obligatory force.
  - v) Application and importance of custom in Nepal
- (d) Precedent:

- i) Meaning and kinds
  - ii) The hierarchy and authority of precedent
  - iii) The ratio-decidenti obiter-dicto
  - iv) Stare decisis & res-judicata
  - v) Circumstance destroying or weakening the binding force of precedence
  - vi) Role of precedent in civil law, common law & Nepalese legal system
  - vii) The judicial reasoning.
- (e) Legislation:
- i) Meaning & kinds of legislation
  - ii) Codification
  - iii) Merits and demerits of custom, precedent & legislation.
- (f) Juristic writings, professional opinions, reasons, equity & good-conscience.

4. The concept of justice:
Meaning, kinds and importance

5. Rights & Duties:

- (a) Definition of rights and duties
- (b) Elements & theories of legal rights
- (c) Relation between rights and duties
- (d) Classification of rights:
  - i) Perfect & imperfect rights
  - ii) Legal & equitable rights
  - iii) Positive & negative rights
  - iv) Rights "in rem" and right "in personam"
  - v) Proprietary and personal rights
  - vi) Rights in "re-propria" & rights in "realiena"
  - vii) Vested & contingent rights
  - viii) Principal and accessory rights
  - ix) Primary & sanctioning rights

6. Property:

- i) Meaning and definition
- ii) Kinds of property

7. Possession:

- (a) Meaning & importance
- (b) Constituent elements

- (c) i) Animus possedendi   ii) Corpus possessions
- (d) **Types of Possession:**
  - i) Possession in law   ii) Possession in fact
  - iii) Mediate possession   iv) Immediate possession
  - v) Corporeal possession   vi) Incorporeal possession
  - vii) Constructive possession   viii) Concurrent possession
- (e) The acquisition, continuation & termination of possession
- (f) Possessory remedies

8. Ownership :

- (a) Meaning and subject-matter   (b) Classification
  - i) Sole-ownership & co-ownership
  - ii) Corporeal and incorporeal ownership
  - iii) Trust and beneficial ownership
  - iv) Absolute and limited ownership
  - v) Vested and contingent ownership
- (c) Acquisition, continuation and termination of ownership
- (d) Ownership and Possession

9. Nature and meaning of personality:

- (a) Meaning of person and personality
- (b) Kinds of person:
  - i) Natural person   ii) Legal person
- (c) Double capacity and double personality
- (d) **The legal status of:**
  - i) dead-person   ii) unborn persons   iii) animal
- (e) **Corporations:**
  - i) The agents, beneficiaries & members
  - ii) Acts and liabilities   iii) Creation and extinction
  - iv) Kinds of corporation   v) State as a corporation
  - vi) Unincorporated associations
  - vii) Theories of corporate personality.
- (f) Instrution   (g) Fund or estate

10. Obligation: Meaning and kinds

11. Liability: Meaning and kinds

Recommended Books:

1. Salmond on jurisprudence

- ed by P. J. Fitzgerald (latest edition).
- 2. Jurisprudence-Dias
- 3. Introduction to legal theory & comparative law-Dr. (Mrs.) Nomita Agrawal.
- 4. The principles of jurisprudence (legal theory)
Dr. V. D. Maharjan.

Reference:

- 1. Jurisprudence- Paton
- 2. Legal theory- Friedman
- 3. Law in the making- Allen
- 4. कानूनशास्त्र र कानूनको सिद्धान्त- युवराज संग्रोला
- 5. विधिशास्त्रको सामान्य परिचय - रजितभक्त प्रधानाङ्ग
- 6. विधिशास्त्र - नारायणप्रसाद लम्साल
- 7. Fundamental Principles of the sociology of law - Ehrlich
- 8. Social Dimensions of law & Justice - J. Stone
- 9. Anthropology of law -Pospisil
- 10. Law in Modern society -R. M. Unger
- 11. Nepal Law Review -Nepal Law Campus
- 12. Nyayadoot -Nepal Bar Association

Interpretation of Statutes

H. P. W. 2, F. M. 50

Area: Compulsory

Course Objective

The course has the objective to familiarise the students with the general idea about theories and methods of the principles of statutory interpretation.

Course Details:

- 1. Meaning, objective, importance & principles of interpretation.
- 2. Role and importance of:
  - (a) The different parts of a statute:
Title, Preamble, Marginal notes, Headings, Schedules, Punctuation, Proviso, Exceptions.
  - (b) Commencement, repeal and revival of legislation.
  - (c) Consolidating & codifying statutes.
- 3. Rules of interpretation:
  - (a) General rules-(i) literal rule (ii) Mischief rule (iii) Golden

rule (iv) Construction at regis Legis relect quam percat
(v) Reading words in their context : The external aspect
(historical setting, parliamentary conventions; dictiona-
ries and text books "Praetice-Judicial, conveyancing, ad-
ministrative & commercial") & statuory aspects.

(b) Beneficial rule

(c) Subsidiary rule: (i) Ejus dem generis rule

(ii) Nosciture a sociis (iii) Reddendo singula-singuli

(iv) Expressio unius rule (v) Contemporanea Expositio

(vi) Construction of words in bonam partem.

4. Restrictive Construction

5. Construction to prevent evasion or Abuse

6. Construction to avoid collision with other provision

7. Exceptional construction

8. Presumption:

(a) Presumption against the common law

(b) Presumption of constitutionality of a statue.

(c) Presumption against retrospective legislation.

(d) Presumption regarding jurisdiction.

(e) Presumption against violation of international law.

(f) Presumption against intending injustice or absurdity.

(g) Presumption against impairing obligation or permission
advantage.

(h) Presumption against intending what is inconvenience or
unreasonable.

9. Intentions attributed to the legislature when it express none.

10. Introduction to the Interpretation of statute of 2010 B. S.

Recommended

1. कानून व्याख्या सम्बन्धी ऐन, २०१०

2. कानून व्याख्या-शम्भुप्रसाद जवाली

3. Maxwell on the Interpretation of Statutes- P. St. J. Langan
(latest edition).

4. Interpretation of Statutes & legislation - Jagadish Swarup.

Peference

1. Sal nond on Jurisprudence-ed. by P. J. Fitzerld(latest edition)

2. कानूनको व्याख्या -जाइन्द्र श्रेष्ठ

3. कानूनको व्याख्या - नारायणप्रसाद लामसाली
4. कानून व्याख्या - सुधीर श्रेष्ठ
5. Interpretation of State - Bindra
6. Nyayadoot
7. Nepal Law Review - Nepal Law Campus

Procedural Law & Law of Evidence

H. P. W. 4, Full Marks: 100

Area: Compulsory

Course Objective: The students shall

- acquire detail knowledge about Procedural Law and Law of Evidence.
- be well acquainted with the emergence of quasi-judicial bodies & their procedure
- Enable the students to have critical appreciation of leading cases relating to law of evidence decided by the Supreme Court of Nepal.

A Procedural Law

1. Introduction:

Importance of the study of procedural law (judicial and quasi-judicial)

2. Some basic principles of procedural law:

- (a) Principles of natural justice
- (b) Principles of Res-judicate
- (c) Principle of Stare decisis
- (d) Amicus curiae

3. The law of limitation:

4. Hierarchy of courts and their jurisdiction:

- (a) Trial court and its jurisdiction
- (b) Appellate court and its jurisdiction (Court of 1st Appeal)

5. Jurisdiction of Supreme Court:

- (a) Ordinary-Original, appellate, review etc. & Jurisdiction as prescribed by law
- (b) Extra ordinary Jurisdiction writ - Jurisdiction
- (c) The doctrine of Ultra Vires

6. Quasi-judicial bodies:

- (a) Reasons for the growth of quasi-judicial bodies
- (b) Procedure of quasi-judicial bodies

7. Principles of drafting of legislative documents:

- (a) Statutes   (b) Rules and Regulations   (c) Orders
 (d) By-laws
 (e) Memorandum and Article of Association of a Company

8. Recommended Reading Materials:

१. कार्यविधि कानूनको परिचय- सुश्री इन्दिरा राणा र दुर्गाप्रसाद उप्रेती
 २. मुलुकी ऐन   ३. सरकारी मुद्रा सम्बन्धी ऐन, २०१७ र नियम
 ४. संक्षिप्त कार्यविधि ऐन, २०२८   ५. न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ तथा नियम
 ६. नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७
 ७. सर्वोच्च अदालत ऐन तथा नियमावली   ८. रिट निवेदन-रेवतीरमण खनाल

Prescribed Cases:

- क) विशुरमण उप्रेती वि. राजेश्वरी देवी- ने. का. प. २०३६।३१०
 ख) श्री ५ को सरकार वि. मकरद्वज- ने. का. प. २०३६।१४७
 ग) गुठी संस्थान वि. नरेन्द्र विक्रम- ने. का. प. २०३२।४३
 घ) मुनीलाल गोलछा वि. धनचन्द्र राई- ने. का. प. २०३०।३४२
 ङ) रमादेवी राजभण्डारी वि. सुनगामा समेत- ने. का. प. २०४५।४६२
 च) लाला बुद्धिमान वि. मेघराज- ने. का. प. २०४२।१३७
 छ) छत्रु महतो वि. वंजनाथ महतो थारु समेत- ने. का. प. २०२४।१५३
 ज) तुलसीराम उपाध्याय वि. रत्नद्वज कार्की- ने. का. प. २०२८।१
 झ) भोलानाथ गिरीको स. स. गर्ने गणेश ब. गिरी वि. कालु गिरी-ने. का. प.
 २०४६।६८३

B. Law of Evidence

1. Meaning, nature & scope of the Law of Evidence.
2. Historical development of Law of Evidence in Nepal.
3. Classification of Evidence
  - a) Original and Hearsay Evidence
  - b) Direct and Circumstantial Evidence
  - c) Primary and Secondary Evidence
  - d) Oral, Documentary and Real Evidence
4. Fact, Facts in issue and relevant fact
5. Facts which not be proved
  - a. Formal admission   b) Judicial notice   c) Presumptions
6. Hearsay rule and its exceptions
  - a) Admission and confession   b) Statement on the spot
  - c) Dying declaration

- d) Special statements by person on particular occasions
 e) Fact recorded in public documents
 f) Fact recorded in books of account
 g) Fact published in books or articles
 h) Statements given by witness in other cases
 i) Document prepared in time of investigation
 j) Certificate, report and special kinds of statistics
7. Opinion   8. Burden of proof   9. Estoppel
 10. Documentary evidence   11. Oral evidence
 12. Examination of witness   13. Privileges of witness
 14. Leading cases
१. हिरापासी विरुद्ध श्री ५ को सरकार मुद्दा: डीका ने. का. प. (२०२८)
 पृ. २०८ (साबितीको बयान, सह-अभियुक्तको पोल-साबितीको प्रमा-
 णिक महत्त्व)
२. चेतबहादुर रावत समेत विरुद्ध श्री ५ को सरकार मुद्दा: कर्तव्य ज्यान
 ने. का. प. (२०४४) पृ. ४३०
 (सह-अभियुक्तको पोल-त्यसको प्रमाणिक महत्त्व)
३. सुन्दर जोशी विरुद्ध श्री ५ को सरकार मुद्दा: कर्तव्य ज्यान ने. का. प.
 (२०४४) पृ. ५७७।
 (मरणसम्म वक्तव्य र त्यसको प्रमाणिक महत्त्व)
४. टिपनारायण थारु विरुद्ध श्री ५ को सरकार मुद्दा: डीका ने. का. प.
 (२०४५) पृ. ७०५। (साबिती, सह-अभियुक्तको पोल-तिनीहरूको
 प्रमाणिक महत्त्व)
५. श्री ५ को सरकार विरुद्ध राजु तामाङ्ग मुद्दा: जिजमास्ने बेच्ने ने. का. प.
 (२०४६) पृ. ३६०।
 (प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १८ को सर्जमीन अदालतमा आई बकपत्र
 नगरेमा प्रमाणमा लिन नहुने)
६. तेजरत्न तुलाधर मरी मु. स. गर्ने रत्न सम्भव तुलाधर वि. सोनाम तुलाधर
 समेत मुद्दा: अड्डा ने. का.प. (२०४१) पृ. ४२५। (वैध सन्तानको अनुमान
 वितृत्वको निर्धारण-मातृत्वको ठेगाना)
७. श्री ५ को सरकार विरुद्ध कृष्णबहादुर गुहृङ्ग समेत मुद्दा: चोरी ने. का.प.
 (२०४३) पृ. ८८८। (चोरीको अनुमान)
८. प्रभा श्री अग्रवाल विरुद्ध सुरजमान शर्मा समेत मुद्दा: करार बमोजिम
 साँवा ब्याज भराई पाउँने ने. का.प. (२०४३) पृ. १०६१। (विशेषज्ञको राय,

विशेषज्ञको रायको प्रमाणिक महत्त्व)

६. वेश साहू तेली विरुद्ध रामप्रसाद साहू तेली ने. का. प. (२०४३) पृ. ३३६।
(विशेषज्ञको राय- विशेषज्ञको राय प्रमाणमा ग्राह्य गर्न पुऱ्याउनु पर्ने
कार्यविधि)
१०. माधवप्रसाद बस्ती समेत विरुद्ध गोविन्द मोक्तान मुद्दा: ठगी ने. का. प.
(२०४१) पृ. ६७ (नियम निबन्ध कानूनी प्रश्नमा लागू नहुने)

Recommended Books

1. प्रमाण ऐन, २०३१
2. Phipson's manual of the law of evidence-ed. Dr. Elliot
3. Law of Evidence-G D. Nokes
4. Law Evidence-Monir

Reference Books

1. Cross on evidence
2. Sarkar on evidence
3. Evidence-Wigmore
4. ज्ञानन्द्रब्रह्मादुर श्रेष्ठ- प्रमाण ऐन, २०३१ एक संक्षिप्त टिप्पणी
5. रजितमत्त प्रधानाङ्ग- नेपाली प्रमाण कानूनको सामान्य परिचय
6. प्रकाश बस्ती- प्रमाण कानून
7. न्याय प्रतिक
8. न्यायदूत
9. नेपाल कानून परिचर्चा
10. कानून
11. कानून विवरणिका
12. नेपाल कानून पत्रिका
13. ठहर

Constitutional Law

Area: Compulsory

H. P. W. 4, F. M. 100

Course Objectives

Critical study of the constitutional development from the Govt. of Nepal Act, 2004 to the present day. Acquire detailed knowledge about the working of the Executive, Legislature, Judiciary & other constitutional organs under the constitution of the kingdom of Nepal, 2047. Acquire comparative knowledge of the Executive, Legislature & Judiciary under the Presidential & Parliamentary System of Govt. of India, United States and United Kingdom.

Course Details

1. Theoretical
  - a) Meaning of the constitution

- b) The constitutional law and constitutionalism
  - c) Classification of the constitution-
    - i) Written & unwritten   ii) Unitary & federal
    - iii) Rigid & flexible
  - d) Source of constitutional Law
    - i) Legal rule   ii) Conventional rules
    - iii) Opinion of experts.
  - e) The rule of law
  - f) Parliamentary Democracy-theory and practice
  - g) Doctrine of separation of powers and check and balances
  - h) Constitutional Monarchy theory and practice
2. Historical Developments:
Comparative study of the executive, legislature and judiciary under the constitution of 2004, 2007, 2015, 2019 and 2047.
3. The salient features of the constitution of the kingdom of Nepal, 2047.
- a) Written constitution
  - b) Non-amendable basic features, e.g. sovereignty to the people, rule of law, parliamentary system of government, multiparty democracy, constitutional monarchy, protection of fundamental rights and independence of judiciary
  - c) Unitary type of government   d) Bi-cameral legislature.
4. The Executive
- a) Role of executive heads under the various systems of government.
  - b) Constitutional position of His Majesty the King
  - c) Formation of the council of ministers
  - d) Representative and responsible government.
5. The Legislatures
- a) Composition of the parliament
  - b) Functions of the parliament
  - c) Role of opposition parties in the parliament
  - d) Privileges of the parliament
  - e) The committee system in the parliament
  - f) Legislative and financial procedure in the parliament.

6. The Fundamental Rights

- a) A critical and comparative study of the fundamental rights (articles 11-13)
- b) Directive principles.

7. The Judiciary

- a) Independence of judiciary   b) Structure of judiciary
- c) Organisation and jurisdiction of the Supreme Court
- d) The Supreme Court and the judicial review
- e) Contempt of court
- f) Judicial council and judicial service commission.

8 Miscellaneous

- a) Emergency powers   b) Amendment of the constitution
- c) Preamble of the constitution   d) Directive principles
- e) Political organisations   f) Citizenship.

Recommended Reading Materials

1. The Constitution of the Kingdom of Nepal, 2047
2. The Constitution and the Constitutional Law of Nepal (in Nepali)-Tope Bahadur Singh
3. Constitutional Law-Wade & Philips
4. Writ Nivedan (in Nepali)-R.R.Khanal
5. Constitutional Law of England-Ridges
6. Law and Constitution of Britain-Ivor Jennings
7. Constitutional Law-D D. Basu
8. World Constitutions-A.C.Kapoor
9. Modern Constitutional Law-Jennings
10. Comparative Constitution, 1972-Wolf Philips
11. The Law of the Constitution-Jennings
12. Parliamentary Rules
13. Village Development Board, Municipality and District Development Board Act.

Family Law

Area: Optional

H.P.W 2, F.M.: 50

Course Objectives:

- To spell out the background and development of Family Law.
- To acquaint the students with the comparative knowledge of the Nepalese, Indian, American and the English Family Law in brief.

— To familiarize the students with important decisions of the Course of Nepal relating to Family Law.

Course Details:

1. Introduction:

Background and development of Family Law

2. Marriage:

- a) Classical and modern concept of marriage
- b) Meaning and conditions of marriage c) Voidable marriage
- d) Void marriage e) Punishable marriage
- f) Importance of custom and usage in marriage

3. Civil Marriage:

- a) Conditions b) Proceedings

4. Husband and Wife:

- a) Separation of Husband Wife
- b) Grounds for Divorce c) Divorce Suit
- d) Alimony for maintenance and support
- e) Status of children including minor

5. Adultery:

- a) Meaning, concept and punishment of adultery.

6. Adoption:

- a) Meaning, and concept
- b) Adoption and traditional Hindu Law
- c) Conditions for adoption d) Status of adopted son
- e) Conditions for invalidating adoption
- f) Adoption by foreigners g) Dolaji and adopted daughters

7. Partition:

- a) Concept and meaning of partition
- b) Ancestral and other property
- c) Joint family and coparceners
- d) Right and duties of manager or karta
- e) Procedure of partition f) Right of a daughter in partition
- g) Manu chhuttine h) Maintenance or jicini
- i) Marriage expenditure j) Statement of property
- k) Remedies

8. Woman's property (Stri Dhan):

- a) Definitions of woman's property, woman's possession and

woman's share (Stri Dhan and Ansa Dhan)

b) Kinds of Stri Dhan   c) Succession to Stri Dhan

9. Inheritance (Aputali) :

- a) Meaning of inheritance
- b) Inheritance in classical Hindu Law
- c) Heirs and Relations   d) Daughter's right in inheritance
- e) Others right in inheritance

10. Family Court

Meaning and importance

Recommended Reading Materials

1. Muluki Ain- Part III Chapters 12, 13, 14, 15 and 16
2. Muluki Ain- Part IV Chapters 17 and 18 and other sections.
3. Marriage Registration Act, 2028 and Rules.
4. Social Practices (Reforms) Act, 2020 and Rules.
5. Birth, Death and other personal Events (Registration) Act, 2033 and Rules.
6. History of Dharma Sastra, Vol. iii P. V. Kane.
7. Hindu Law- J. D. Mayne   8. Hindu Law- M. C. Chatterjee
9. Family Law- Judge Brian Grant.
10. नेपालको पारिवारिक कानून : एक अध्ययन, २०४८ (कानूनी परामर्श केन्द्र) डा० शान्ता थपलिया ।

Reference Reading Materials

1. Divorce and After- Gerald Sanctuary and Constantine
2. Marriage and the Law. The Law of the Family- F. H. C. Collins
3. Legal Status of Woman in Nepal- Lynn Bennett.
4. Family Law and Constomary Law in Asia-David C. Collins
5. The people of Nepal- Lynn Bennett.
6. The Death of a Marriage Law- Duncan Derrett.
7. Status of Woman- A project report (CEDA)
8. Kanoon Patrika.
9. अक्षरबन्धाको विश्लेषणात्मक अध्ययन (२०४४, काठमाडौं) श्रेष्ठ ।
10. नेपाली कानूनी शब्दकोष (२०४६, काठमाडौं) शङ्करकुमार श्रेष्ठ ।

Prescribed Cases

१. मौजिलाल यादव वि. रामवरण यादव - ने. का. प. २०४६।१०८१ मु. लेनदेन (घपुताली)
२. बाबुलाल साहू तेली वि. सुगिया तेलीम समेत - ने. का. प. २०४५।६६ मु. घपुताली ।
३. तीर्थमान शाक्य समेत वि. जमुनादेवी शाक्य - ने. का. प. २०४४।५५६ मु. नामसारी दर्ता बदर (अंशबण्डा) ।
४. नजिबुल्ला मियाँको ज हेरीले श्री ५ को सरकार वि. इद्रिस मियाँ समेत - ने. का. प. २०४४।२५६ मु. बहुविवाह ।
५. प्रह्लादजङ्ग थापा वि उमा दिव्यश्वरी थापा समेत-ने.का.प. २०४२।१०४४ मु. अंश ।
६. बेगमविनी मुसलमान समेत वि. नैनकुमारी थापा क्षेत्री समेत - ने. का.प. २०३७ ।
७. हकुमाकुमारी सेन ठकुरी समेत वि. पूर्णदेवी ठकुरी-ने.का.प. २०३६।६५ मु. लिखत बदर (स्वमाजंन) ।
८. शान्तिदेवी थापा वि. जगतकुमारी समेत - ने. का. प. २०३५।१३३ मु. लिखत बदर (धर्मपुत्र) ।
९. बच्ची विष्ट वि. कविन्द्रबहादुर विष्ट क्षेत्री समेत-ने.का.प. २०३४।१३८ मु. लोने कायम गरी अंश माना चामल पाउँ ।
१०. लालबहादुर शाही वि. लालबहादुर शाही समेत - ने.का.प. २०२६।११४ मु. जारी चोरी ।

Press Law

Area : Optional

H. P. W. 2, Full Marks : 50

Objectives :

- To familiarise the students with the modern trends, concepts and developments in the field of Press Law.
- To familiarise the students with the decided cases related to Press and Publication Act.
- To give a clear idea of freedom of the press.
- To acquaint the students with the role of Press Council, Journalist Association and News Agencies in the development of Press.

Course Contents

1. Concept of Press

- a) Invention and development of printing press.
- b) Historical development of journalism.

2. History of Press in Nepal

- a) History of publications of newspapers and magazines in Nepal.   b) Publication of Gorkhapatra.
- c) Newspapers and bulletins.
- d) Newspapers and magazines published in different languages.
- e) Newspapers and bulletins published by different political parties.
- f) Newspapers and bulletins published by different institutions.
- g) Present position of newspapers.

3. The concept of freedom of speech and expression and its control through law of libel and contempt of the court and breach of parliamentary privileges.

4. The concept of Press Law

- a) The history of press law up to 2047
- b) The Press and Publication Act including Press Registration Act and Rules.

5. The role of Nepal Journalist's Association

- a) Rules   b) Activities

6. The role of Nepal Press Council

- a) Code of conduct for the press   b) Rules
- c) Activities

7. News Agencies

- a) History   b) The RSS Rules and Regulations
- c) BSS and others News Agencies

8. Gorkhapatra Sansthan

- a) Act and Regulations

सन्दर्भ सामग्रीहरू

१. गृष्मबहादुर देवकोटा- नेपालको छापाखाना र पत्र-पत्रिकाको इतिहास ।

२. रामराज पौडेल- पत्रकारिता ।
३. छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी ऐन र नियमहरू ।
४. नेपाल अधिराज्यको संविधान, प्रेस स्वतन्त्रतासम्बन्धी व्यवस्था मात्र ।

Equity and Torts

Area : Optional

Full Marks : 50

Objectives :

- To expose students to the basic principles of the common law concept of equity and torts.
- To introduce procedural and evidentiary rules of the common law which are applicable to tort and equity law.
- To give students an opportunity to work with case law in the field of equity and torts.

Course Details - Torts

1. Introduction
  - a) Definition and General Principles
  - b) Comparison with crime and breach of contract
  - c) Mental state   d) Fault
2. Torts Relating to Land
  - a) Trespass   b) Nuisance
3. Torts of Chattels
  - a) Trespass   b) Conversion   c) Detinue   d) Replevin
4. Trespass to the Person
  - a) Assault   b) Battery   c) False imprisonment
5. Defamation
  - a) Libel   b) Slander
6. Negligence
  - a) Duty of care   b) Standard of care   c) Fore-seeability
  - d) Damages   e) Res ipsa loquitur
7. Liability for Dangerous Premises (Occupier liability)
8. Liability for Dangerous Chattels
9. Vicarious liability, capacity (those who can't sue & those who can't be sued)
10. Discharge of torts
11. Liability for wrongs committed by others and general exceptions

12. Misrepresentation (Deceit)   13. Economic torts
 14. Strict liability   15. Remedies   16. Equity
- a) History and development and function
     i) The Court of Chancery   ii) The Judicature Act
     iii) The Maxim of Equity
- b) Trusts and Trustees   c) Equitable intrests in land
 d) Miscellaneous equitable doctrines

Recommended Books

1. Salmand on the Law of Torts   2. Honbury's Modern Equity
 3. Law of Torts- R. K. Baugia   4. Principles of Equity-Snell
 5. Equity- Rajesh Prasad Tondon

Administrative Law

Area : Optional

Full Marks : 50

Objectives :

- Acquaint the students with the nature, definition and scope of the Administrative Law.
- A ware the students of various kinds of remedies available to the people in the event of excesses committed by Govt. Officials.
- Let the students konw about nature and functions of quasi-judicial bodies.
- Acquaint the students of the privileges and immunities of states and also the growth of rights and liablilities of public corporations.
- Learn about the general functions of Ombudsman and Commission on Prevention of Abuse of Authorities.

1. Course Details

- a) Importance of the study of Administrative Law.
- b) Definitions and scope of Administrative Law.
- c) Administrative Law and Rule of Law.
- d) Sources of Administrative Law.
- e) Separation of power and its effect on Administrative Law.

2. Classification of Administrative Action

- a) Need for the classification of legislative, executive, Judicial

- and quasi-judicial functions.
- b) Distinction between legislative, executive and quasi-judicial functions.
  - c) Duty to Act judicially as a recent trend.
3. Delegated Legislation
    - a) Legislative process.
    - b) Definitions, scope and forms of delegated legislations.
    - c) Reasons for the growth of delegated legislations.
    - d) Types of delegated legislation.
    - e) Limitation upon the delegation of legislative power.
    - f) Distinction between rules, regulation, by laws and administrative discretions.
  4. Control of Delegated Legislation
    - a) Publication
    - b) Antecedent publicity, consultation with experts and affected interests.
    - c) Parliamentary control of delegated legislation.
    - d) Judicial control of delegated legislation, Doctrine of Ultra Vires.
    - e) Reasonableness of delegated legislations, sub-delegation and exclusion of judicial control of delegated legislation.
  5. Administrative Tribunals and Quasi-Judicial Bodies
    - a) Administrative Tribunals and judicial control over administrative tribunals and quasi-judicial bodies.
    - b) Lack of jurisdiction and decline of jurisdiction.
    - c) Determination of collateral and preliminary question determination of questions of fact by the administrative tribunals.
  6. Error of law, rules of natural justice, interest or bias, fair hearing by administrative authorities and reasoned decisions.
  7. Remedies of Citizens Against the Administrative Action
    - a) Kinds of writs and other remedies in brief.
  8. The Ombudsman and Abuse of Authority Investigation Commission
    - a) Introduction.
    - b) Scope of its authority.
    - c) Complaints and the methods of providing remedies.

- d) Investigation and report.
- e) Independence and integrity.

Recommended Books

1. Judicial Control of Administrative Action- De Smith.
2. Administrative Law- Jain & Jain.
3. Administrative Law- D. H. R. Wade.
4. Public Administration in Nepal- Mangal Krishna Shrestha.
5. Writ Nibedan- R. R. Khanal (Published by T. U. Institute of Law).

Population Law

Area : Optional

Full Marks : 50

Course Objectives

- To provide the students a clear knowledge of domestic law, which relates directly to the population growth, population distribution and those aspects of well being affecting or affected by population size and distribution.
- To initiate the students to review and analyse the national and international laws which bear directly or indirectly on population factors.
- To make the students aware of the facts that certain legislation or the law has direct bearing to the size and standard of population and the present problem of population can be controlled gradually and effectively through appropriate legislation.

Course Details

1. Introduction and Background
  - a) Definition and nature of population law.
  - b) Scope and contents of population law.
  - c) Relation of population law and Human Rights.
  - d) Development of population law.
  - e) Relation of law and population dynamics.
2. The Regulation of Fertility
  - a) Law relating to contraception.
  - b) Law relating to sterilization, c) Law relating to abortion.
3. Law of Status of Woman

- a) Law of marriage (including bigamy, polygamy and polyandry).
  - b) Legal right and obligation with in martial status.
  - c) Law relation to age of marrige and influence of marrige on family.
  - d) Role of woman in family.   e) Equality and fertility.
  - f) Marital dissolution and its impact on fertility behaviour.
  - g) Legal rights and obligation after marital status.
  - h) Legal and customary provision with regards to woman's participation in public life and decision making.
4. Law and Child
    - a) Legal status of minors.   b) Status in civil matters.
    - c) Status under criminal law.
    - d) Legal provision as to protection of chlidren.
    - e) Legal provision as to support of children.
    - f) Legitimacy of children.
  5. Criminal Offences and Penology
    - a) Sexual offences and its impacts on fertilty Rape, bigamy, adultery, incest, prostitution.
    - b) Penal provisions affecting ability of prisoners of continuing family relationship (Conjugal Rights of Prisoners).
  6. Law of Economic Factors
    - a) Distribution of economic measures and its legal provision.
    - b) Law of Taxation and its impact on the size of family.
    - c) Land tenure system and its impact on the size of family.
    - d) Labour laws and impact on the size of family.
    - e) Distribution of descendents property.
  7. Law of Migration
    - a) Immigration   b) Personal mobility
  8. Miscellaneous Provisions
    - a) Equality of sexes   b) Sonship and Adoption
    - c) Legal and customary provisions regarding male off spring.

Suggested Reading :

1. Muluki Ain - Relevant Sections only.
2. Medical Council Act, 2020 and Rules 2024.
3. Marriage Registration Act, 2028 and Rules 2028.
4. Factory and Factory Workers Act and Rules.

5. Jail Act and Rules.
6. Legal instruments relating to income tax and land ownership.
7. Reading on Population for Law Students - UNESCO.
8. Text of the Universal Declarations of Human Rights and International Resolutions and Convention Concerning Population and Human Rights.
9. Report of the Project on Law and Population in Nepal Institute of Law.
10. Report of the Law Commission and Draft Panel Code in Nepal - H. M. G. Ministry of Law.

Fiscal Law

H. P. W. 2, Full Mark : 50

Area : Optional

Course Objectives

- To acquaint the students with the laws governing the fiscal system of Nepal.
- To develop the capacity to appreciate and evaluate the major economic laws specially laws relating to government revenue, government expenditure, government debt, budgeting etc.
- Familiarise the students with the legal approach relating to economic system of the country.

Course Details

1. Law & fiscal system of Nepal
  - a) General introduction.
  - b) A brief history of revenue legislations in Nepal.
  - c) Constitutional provisions relating to economic objectives and financial procedure of the state.
2. Elements official law
  - a) Law of revenue sources

i) Law of customs duty	li) Law of excise
iii) Law of stamp duty	lv) Law of registration fee
v) Law relating to fine and fee	
vi) Law relation to government loan (including treasury bill)	
  - b) Law of government expenditure
  - c) Law of government budgeting

- d) Law of relating to budgetary control
- e) Law of government revenue collection
- f) Law of auditing
- g) Auditor General (Function and power)

Recommended Reading Materials

१. नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७
२. अन्तःशुल्क ऐन, २०१५ र नियमहरू २०१६
३. भन्सार ऐन, २०१६ र नियमावली २०२६
४. घाट टिकट दस्तुर ऐन, २०१६
५. मालपोत ऐन, २०३४
६. आर्थिक ऐन (वार्षिक)
७. सामयिक कर असुली ऐन, २०१२
८. राष्ट्रिय ऋण ऐन, २०१७ तथा नियमहरू २०२०
९. लेखा परीक्षण ऐन, २०१८ तथा लेखा परीक्षक नियमावली २०३२
१०. कम्पनी ऐन, २०२१
११. रकम र सरकारी ठेक्का बन्दोबस्त ऐन, २०२० र नियमहरू २०२२
१२. सरकारी रकम असुल फछर्चीट ऐन, २०२५ र नियमहरू २०२७
१३. वित्तीय व्यवस्थापन, भरतप्रसाद कपाली
१४. नेपालको आर्थिक झलक, गुरुप्रसाद न्यौपाने

Company & Corporation Law

H. P. W. 2, Full Marks : 50

Area : Optional

Course Objectives :

The objective of this paper is to impart knowledge to the students concerning legal provisions with respect to the establishment & management of business enterprises both in public-private sectors. And to enable the students have critical appreciation of leading cases relating to company and corporation law decided by the supreme court of Nepal.

Course Details

1. Historical aspects of the law of company and corporation.
  - a) Origin and development of public corporations and private companies in general.
  - b) Origin and development of public corporations and private companies in Nepal.
2. Basic legal principles of public corporations and private com-

- panie
- a) The concept of the corporations or the company being a legal person
  - b) Autonomy
  - c) Perpetual succession
3. Nature and types of public corporations and private companies
- a) Public corporations having their own charter
  - b) Public corporations formed under the Company Act, 2021
  - c) Public corporations formed under the Corporations Act, 2021
  - d) Public corporations formed under the Development Board Act, 2013
  - e) Private companies selling shares to a restricted number of shareholders
  - f) Companies selling shares to the public which are better known as public companies
  - g) Difference between private firms, public companies, private companies and public corporations
4. Organization, structure and management of companies and public corporation
- a) Pre-incorporation agreements
  - b) Statutory organization
  - c) Company prospectus
  - d) Articles and memorandum of Association
  - e) Certificate of incorporation
  - f) Membership
  - g) Shares, their types, allotment and transfer
  - h) Debentures
  - i) Board and its functions, powers, duties and responsibilities
  - j) Functions and responsibilities of the Chief Executive who may be termed as Director, General Manager or Manager
  - k) Delegation of authority from the Board to the Management
  - l) Company Secretary
  - m) Foreign companies
  - n) Corporate control and the different forms it takes
  - o) Corporate meeting to conduct affairs of the company and corporation
  - p) Liquidation
  - q) Suits and proceedings by and against companies and corporations
  - r) Social responsibilities

Recommended Reading Materials

1. [Nepal] Company Act, 2021
2. [Nepal] Corporations Act, 2021
3. [Nepal] Development Board Act, 2013
4. [Nepal] Securities Transactions Act, 2040 and Securities [Listing] Regulation 2040

Reference Materials

1. M. C. Shukla, MERCANTILE LAW
2. A. K. Sen, COMMERCIAL LAW
3. S. C. Sen, NEW FRONTIERS OF COMPANY LAW
4. भरतराज उप्रेती, कम्पनी कानून (नेपाल कानून समाज)

Prescribed Cases

१. तारणीप्रसाद अधिकारी वि० महाप्रबन्धक सूर्यबहादुर- ने. का. प. २०४६। १०६३ मु० तहबिल फलचौट (संस्थानको कानूनी दायित्व)
२. पशुपति गिरी वि० बृजेन्द्रबहादुर बस्नेत समेत - ने०का०प० २०४६।१६४ मु० रीट (संस्थाको कानूनी व्यक्तित्व)
३. प्रकाशबहादुर सिंह समेत वि० नेपाल सलाई कम्पनी (प्रा०) लि० समेत - ने०का०प० २०४५ ६६६ मु० रीट (शेयर हस्तान्तरण)
४. खेमचन्द्र चौरेडिया वि० श्री ५ को सरकार उद्योग मन्त्रालय, उद्योग विभाग, त्रिपुरेश्वर - ने०का०प० २०४५।५०७ मु० उत्प्रेषण (सञ्चालक समितिको बैठक)
५. सूर्यनारायण दास वि० दुग्ध विकास संस्थान, प्रधान कार्यालय, लैनचौर, काठमाडौं - ने०का०प० २०४५।४९६ मु० उत्प्रेषण (संस्थानको अधिकार)

अनिवार्य नेपाली

१. पाठ्यांशका उद्देश्य

(१) तहगत उद्देश्य

स्नातक तहको अनिवार्य नेपाली पाठ्यक्रमको तहगत उद्देश्य निम्न-लिखित अनुसारका भाषिक विशेष दक्षता र सीप भएको मध्यम स्तरीय जनशक्तिको उत्पादन गर्नु हुनेछ ।

(क) श्री ५ को सरकारका विभिन्न कार्यालय, संस्थान र व्यावसायिक संस्थानहरूमा राजपत्रांकित वा सो सरहका सेवामा काम गर्दा उच्चस्तरको नेपाली भाषामा विशेष शुद्धताका साथ वागव्यवहार, बोध र लेखापढी सक्षम रूपमा गर्न सक्ने ।

(ख) पत्रकारिता र छापाखानाका क्षेत्रमा काम गर्दा नेपाली भाषाको

विशुद्ध र स्तरीय रूपको प्रयोग गर्न सक्ने ।

(ग) माध्यमिक तहमा शिक्षकका रूपमा काम गर्दा आफ्नो विषयलाई नेपाली भाषाका माध्यमबाट सक्षम रूपमा पढाउन सक्ने ।

(२) विषयगत उद्देश्य

उपर्युक्त तहगत लक्ष्य प्राप्तिका सन्दर्भमा यस पाठ्यक्रम अन्तर्गत पाठ्यांशहरूका विषयवस्तुका अध्ययनबाट विद्यार्थीहरूले निम्न लिखित विशेष भाषिक सीप र दक्षता प्राप्त गर्ने छन्:

(क) नेपाली भाषाका भाषिक संरचना अन्तर्गतका सूक्ष्म तथा नेपाली शब्द भण्डारको वैशिष्ट्यको ज्ञान र प्रयोग गर्ने व्यापक अभ्यासद्वारा आफूले सुनेका, देखेका, पढेका, सोचेका र अनुभव गरेका कुरा उच्चस्तरीय कथ्य र लेख्य नेपाली भाषाका माध्यमबाट शुद्ध र सशक्त रूपमा व्यक्त गर्ने ।

(ख) उच्चस्तरीय ज्ञान-विज्ञान र व्यवहारका विभिन्न क्षेत्रमा प्रयुक्त नेपाली भाषाका विशेष भाषिक संरचना, शब्दावली र शब्दार्थको ज्ञान र प्रयोग गर्ने विशेष अभ्यासद्वारा यी विभिन्न फाँटमा राष्ट्रभाषा नेपालीका माध्यमबाट व्यक्त गरिएका उच्चस्तरीय विचार र अनुभूति तथा तिनका शैलीगत वैशिष्ट्यलाई राम्ररी आत्मसात गरी सो बोधलाई शुद्धसँग विषयका प्रकृति र प्रयोजन अनुसार विभिन्न शैलीमा स्तरीय र सशक्त नेपाली भाषाका माध्यमबाट प्रौढताका साथ व्यक्त गर्ने ।

२. पाठ्यक्रमको रूपरेखा

स्नातकोपाधि तहका प्रथम खण्ड (वर्ष) मा यस पाठ्यक्रम अन्तर्गत जम्मा १०० पूर्णाङ्कका पत्रमा निम्न लिखित दुई पाठ्यांशहरू रहेछन्--

	अङ्क	वार्षिक प्रति हप्ता पाठ घण्टा	वार्षिक जम्मा कक्षा घण्टा
नेपाली व्याकरणको विस्तृत अध्ययन	५०	२.५	७५
नेपाली बोध र अभिव्यक्तिको विस्तृत अध्ययन	५०	२.५	७५
जम्मा	१००	५	१५०

३. पाठ्यांश विवरण

नेपाली व्याकरणको

विस्तृत अध्ययन ५० २.५ ७५

(१) पाठ्यांश परिचय- नेपाली भाषाका भाषिक संरचना र शब्द भण्डारको सूक्ष्म र विश्लेषणात्मक ज्ञानका साथै तिनका विभिन्न पक्षको विशेष अभ्यासका निम्ति नेपाली व्याकरणको गहन अध्ययन ।

(२) पाठ्यांशको उद्देश्य- यस पाठ्यांशको अध्ययनबाट भाषिक सैद्धान्तिक ज्ञान र अभ्यासका आधारमा विद्यार्थीहरू निम्नलिखित भाषिक सीप प्राप्त गर्न समर्थ हुने छन्-

(क) नेपाली पदविचारका साथै शब्द निर्माण प्रक्रियाका विभिन्न पक्षमा सूक्ष्म विश्लेषणात्मक अध्ययनका साथै शब्दकोषको प्रयोग समेतका आधारमा विशिष्ट प्राविधिक शब्द तथा विशेष शब्दको अर्थबोध तथा उपयुक्त वाक्यमा तिनको प्रयोग गर्ने ।

(ख) नेपाली भाषाका भाषिक संरचनाको विश्लेषणात्मक अध्ययनद्वारा वाक्य निर्माण र वाक्यान्तरण प्रक्रियाको सूक्ष्म ज्ञान तथा विशेष प्रयोग गर्ने ।

(ग) तत्सम शब्दका वर्णविन्यास विधिको ज्ञान साथै प्रयोग गर्ने ।

(घ) उपर्युक्त विभिन्न आधारमा शुद्ध र सशक्त रूपमा स्तरीय लेख्य नेपाली भाषाको प्रयोग गर्ने ।

४. एकाई विभाजन

एकाई क: पदविचार, शब्द निर्माण

प्रक्रिया र शब्द भण्डार २० १ ३०

एकाई ख: वाक्य तत्त्व २० १ ३०

एकाई ग: शब्दकोषको प्रयोग र

तत्सम शब्दको

वर्णविन्यास १० ५ १५

५० २.५ ७५

५. पाठ्य विषयवस्तु विवरण

एकाई क: पदविचार र शब्द निर्माण-प्रक्रिया र शब्द भण्डार

शीर्षक (१) पदविचारसम्बन्धी आधारभूत कुराहरूको ज्ञान र प्रयोग गर्ने अभ्यास

(घ) पदहरूको वर्गीकरण (घा) संज्ञा र सर्वनामका प्रकार र तिनका कार्य

- (इ) विशेषणका प्रकार र कार्य
 (ई) क्रियाका प्रकार (काल र पक्ष) तथा भाव (अर्थ)
 (उ) अव्ययका प्रकार र तिनका कार्य
 शीर्षक (२) शब्द निर्माण-प्रक्रिया
 (अ) उपसर्गद्वारा शब्द निर्माण

निम्नलिखित तत्सम, उपसर्ग र तिनका योगले बनेका शब्द र शब्दार्थको विस्तृत ज्ञान र अभ्यास— अति, अति, अनु, अप, अभि, अव, आ, उत्, उप, इत्, दुस्, नि, निर, निस्, परा, परि, प्र, प्रति, वि, सम्, सु ।

(आ) कृदन्तद्वारा शब्द निर्माण

निम्नलिखित नेपाली र तत्सम कृत प्रत्यय र यिनका योगले बनेका शब्द र शब्दार्थको विस्तृत ज्ञान र अभ्यास—

- (क) अत, अन, अन्ता, अन्ते, आ, आउ, आन, आर, एत, आना, ती आदि ।
 (ख) अ, अका/इका, अण/अन, अणीय/अनीय, इत, ई, उक, तान, तव्य, ति, य ।

(इ) तद्धितद्वारा शब्द निर्माण

निम्नलिखित नेपाली र तत्सम तद्धित प्रत्यय तथा तिनका योगले बनेका शब्द र शब्दार्थको विस्तृत ज्ञान र अभ्यास—

- (क) अडी, अरो, आइली, आडी, आत, आली, आरी, आरो, आरु, इया, इगार, एटो, एरी, एल, एली, औटो, औरा, औरो, औले, ची, दार, योली, एलो ।
 (ख) इक, इका, इम, इय, ईण, (कृ-करण, भू-भवन) ईय, क, तम, तर, म, मान्, य, वान्, वी आदि ।

(ई) समास र सामासिक सन्धिद्वारा शब्द निर्माण—

- (क) नेपाली सामान्य शब्द र तत्सम शब्दका अव्ययी भाव तत्पुरुष, कर्मधारय, द्विगु, द्वन्द्व र बहुव्रीहि तथा अलुक, (विभक्ति वा संयोजक लोप नहुने) समासको विस्तृत ज्ञान र अभ्यास ।
 (ख) समास भएका तत्सम शब्दमा हुने सन्धि सम्बन्धी मूल नियमहरू— गुण, वृद्धि, सवर्ण, दीर्घ, हल् (स्पर्श बर्ण) र विसर्गको ओकार सम्बन्धी ।
 (घ) नाम धातुद्वारा शब्द निर्माण
 संज्ञा, विशेषण अव्यय र अनुकरणात्मक शब्दबाट बनेका धातु र मिलित क्रिया ।

- (उ) नेपाली द्वित्व प्रक्रियाको ज्ञान र अभ्यास
जस्तै: संज्ञाबाट— छोरा—छोरी, घरघर ।
सर्वनामबाट— जोजो, कोको । विशेषणबाट— रातैरात, कालकाल ।
क्रियाबाट— जान्छ—जान्छ । अव्ययबाट— पछिपछि, परपर ।
अनुकरणात्मक शब्दबाट— सरसर, सराकसुरूक, स्वास्वा आदि ।

शीर्षक (३)

(अ) अनुकरणात्मक शब्द

नेपाली भाषाको निम्नलिखित अनुकरणात्मक शब्दको ज्ञान र अभ्यास—

- (क) धरिमट्ट, कटक्क, कुक्कुक, क्याक्क, कुप्लुक्क, ध्यारं, डिसिक्क, ड्याच्च, चिमम, च्याट्ट, छक्क, जुक्क, ठिङ्गिक्क, डम्म, ठप्प, ध्याच्च, निस्पट्ट, पुलुक्क, प्याच्च, फतक्क, फरं, पयास्स, बङ्ग, भुक्क, मसक्क, रप्प, लट्ट, लमक्क, सनक्क, सपक्क, सुइँय्य, स्वाइँय्य, स्वात्त, हिरिक्क, ह्याल्ल ।

- (ख) अल्याङमल्याङ, कपाकप, झलकल, किरिङमिरिङ, कुरूपकुरूप, खलखली, खसखस, गनगन, गुजुमुजु, घटघटी, चिरचिर, छडछड, छमछम, झक—मक्क, झटपट, झमझम, झलझली, झिसमिसि, टस्याक्कट्टुक्क, टहटह, टुकटुक, टुलुटुलु, ठाकठुक, ठसमस्स, तनतनी, दनदन्ती, फनफन, मुसुमुसु, लस्याङफस्याङ, लुसुलुसु, सरासर, सल्यामसुर्लुम, सलबल, सलसली, सुक्कसुक्क, सुरूसुरू, हर्हर, हस्याङफस्याङ, हाटहुट, ह्वारह्वार ।

(घ) विशिष्ट प्राविधिक शब्दावली र शब्दार्थको ज्ञान र अभ्यास—

(क) मानविकी र सामाजिकशास्त्र क्षेत्रका—

अधिमूल्यन, अनुमोदन, अनुसूची, अभिलेख, आवासीय, कार्यविधि, ध्वनि, निरस्त्रीकरण, परिशिष्ट, प्रतीक, प्रस्तर, भाषिक, भूकृति, भूराजनीति, मुद्रास्फीति, रागिनी, रेखाचित्र, विशिष्ट, विस्थापित, वृत्तचित्र, शक्ति, शिविर, शीतयुद्ध, स्मारिका, सन्दर्भ, सहभागिता ।

(ख) कानून क्षेत्रका—

अधिकारपृच्छा, अधिवक्ता, अद्यादेश, अभिवक्ता, आज्ञापति, अप्रेषण, तह-विकात, परमादेश, पुनरावलोकन, रहजनी, विधेयक, समाह्वान ।

(ग) व्यवस्थापन र जनप्रशासन क्षेत्रका—

अन्तः शुल्क, आपूर्ति, कार्यवाहक, तदर्थ, घनादेश, तिगम, निलम्बन, निवृत्तिभरण, निक्षेप, पदेन, पदोन्नति, परमाधिपति, परिवहन, प्रविष्टि, पारपत्र, पारवहन, विनियोजन, संयोजक, ज्ञापन ।

(ब) विज्ञान र प्रविधि क्षेत्रका-

ऋणात्मक कण, चालक शक्ति, जीवावशेष, निर्जीवीकरण, विकिरण, सापेक्षिक घातता, सम्बाहन, क्षेप्यास्त्र ।

(ङ) कृषि, वन र चिकित्सा र इञ्जिनियरिङ क्षेत्रका-

घन्तरङ्ग, उपकरण, ऐलानी, कार्यशाला, खण्डवृष्टि, खण्डाश्मित, गणक, छत्र, जिरायत, तालिका, निदान, परागण, प्रजाति, प्रतिरोपण, प्रशोधन, बहिरङ्ग, भूक्षरण, रक्तचाप, शल्यचिकित्सा, सर्वेक्षण, सारिणीकरण, स्वपति, क्षेत्रीय, पुस्तिका ।

(च) शिक्षा क्षेत्रका-

अभिप्रेरणा, अभिवृद्धि, अभिक्षमता, दीक्षान्त, परियोजना, परीक्षा, प्रत्यक्षीकरण, मध्यावधि, व्यक्तिवृत्त, सरलीकरण, समायोजन, संपरीक्षण, सामान्यीकरण, सर्वाधिक, सुपरिवेक्षण ।

एकाई छः वाक्यतत्व

सौर्यक (१) वाक्य निर्माण प्रक्रिया

वाक्य सम्बन्धी निम्नलिखित विषयको ज्ञान र प्रयोग गर्ने अभ्यास—

(अ) वाक्यका उद्देश्य र विधेयक तथा तिनको विस्तार ।

(आ) सङ्गति (मेल) र शासन (विभक्ति नियम तथा सरल र तिर्यक् कारक समेत) ।

(इ) वाक्यमा आएका कारक विभक्तिहरू (ले, लाई आदि) र यिनका सरल तथा तिर्यक् रूपको ज्ञान र प्रयोग गर्ने अभ्यास ।

उदाहरणार्थः— सेतो घोडा, सेता घोडाले, भएकाले, जानाले, खानासाथ, यस कुराले आदि ।

(ए) वाक्यका पदहरूको लिङ्ग, वचन र पुरुषमा मेल सम्बन्धी ज्ञान र अभ्यास ।

(ई) वाक्यमा पदक्रम (ई) पदावली (वाक्यांश) र उपवाक्य (खण्डवाक्य) ।

(उ) वाक्यका प्रकार (सरल, संयुक्त, मिश्र र मिलित वाक्यहरू) ।

सौर्यक (२) वाक्यान्तरण प्रक्रिया

वाक्यान्तरण सम्बन्धी निम्नलिखित विषयको सूक्ष्म ज्ञान र व्यापक प्रयोग गर्ने अभ्यास—

(अ) कर्तृ, कर्म र भाववाच्य । (आ) वाक्य-संश्लेषण ।

(इ) वाक्य-विश्लेषण (वाक्य-खण्डका बीचको पारस्परिक सम्बन्ध समेत देखाउने) ।

(ई) उक्ति परिवर्तन-

वक्ताले जसरी भनेको छ ठीक त्यही भाषामा प्रस्तुत गर्ने कथन र वक्ताले भनेको कुरालाई आफ्ना भाषामा प्रस्तुत गर्ने अप्रत्यक्ष कथन सम्बन्धी उक्ति परिवर्तनको ज्ञान र अभ्यास ।

एकाई गः शब्दकोषको प्रयोग र तत्सम शब्दको वर्णविन्यास

शीर्षक (१) स्तरीय नेपाली भाषामा प्रचलित तत्सम शब्दहरूको वर्णविन्यास सम्बन्धी आधारभूत नियमहरूको ज्ञानका साथै प्रयोग गर्ने अभ्यास—

(क) ह्रस्व-दीर्घ नियम ।

पदादि, पदमध्य र पदान्तमा इ, ई, उ, ऊ हुने नियम र अपवादहरू ।

(ख) श, ष, स सम्बन्धी नियम । (ग) व तथा व सम्बन्धी नियम ।

शीर्षक (२) शब्दकोषको प्रयोग ।

स्तरीय नेपाली भाषामा प्रयुक्त हुने व्याकरणात्मक शब्द र प्राविधिक शब्द तथा तिनका वर्णविन्यास, पर्याय प्रयोग तथा व्याकरणात्मक कोटिको अर्थ जानकारी गरी वाक्यमा ठीकसँग प्रयोग गर्नका निमित्त कोष हेर्ने बानीको व्यापक अभ्यास ।

४. सहायक सामग्री (सम्बद्ध ग्रंथ मात्र)

१) सोमनाथ शर्मा, मध्यचन्द्रिका, पुस्तक-संसार, काठमाडौं ।

२) कृष्णप्रसाद पराजुली, राम्रो रचना: मीठो नेपाली, सहयोगी प्रेस, काठमाडौं ।

३) महानन्द सापकोटा, हात्त्रा क्रियान्वयी व्यञ्जना, हिमाली प्रकाशन, विराटनगर ।

४) डा. वासुदेव त्रिपाठी, संस्कृत तत्सम शब्दको वर्णविन्यासको रूप-रेखा (लिथो), त्रि. वि. पा. वि. केन्द्र, काठमाडौं ।

५. सन्दर्भ सामग्री

१) मोहनराज शर्मा, शब्द रचना र वर्णविन्यास, त्रि. वि. पा. वि. केन्द्र, काठमाडौं ।

२) नरेन्द्र चापागाई भाषातत्त्व, काफ्ले पुस्तक पसल, विराटनगर ।

३) बालचन्द्र शर्मा, नेपाली शब्दकोष (पुस्तकालयमा उपयोग गर्ने), नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान, काठमाडौं ।

नेपाली बोध र अभिव्यक्तिको विशेष अध्ययन

१) पाठ्यांश परिचय

ज्ञान-विज्ञान र साहित्य तथा व्यवसाय र व्यवहारका विभिन्न फाँटमा

प्रयुक्त स्तरीय नेपाली अभिव्यक्तिको बोध तथा शुद्ध र स्तरीय नेपाली भाषामा लेख्य अभिव्यक्ति सीपको विशेष विकासका निम्ति अभ्यास ।

१) पाठघांशको उद्देश्य

यस पाठघांशको अध्ययनबाट विद्यार्थीहरूले निम्नलिखित सीप तथा क्षमता प्राप्त गर्नेछन्-

१. उच्चस्तरीय ज्ञान-विज्ञान र साहित्य तथा व्यवसायका विभिन्न क्षेत्र (मानविकी र सामाजिकशास्त्र, विज्ञान र प्रविधि, चिकित्सा, वन, कृषि, सञ्चार, इन्जिनियरिङ्ग व्यवस्थापन तथा जनप्रशासन, कानून शिक्षा आदि) मा प्रयोग गरिने विशिष्ट नेपाली भाषाका विशेष शब्दावली, वाक्य रचना र अभिव्यक्तिका सुक्ष्मताको बोध गर्ने ।
२. नेपाली भाषामा विभिन्न क्षेत्रका उच्चस्तरीय पुस्तक, लेख र लेखापढीको पठन गर्ने, तिनका विशेष बुँदाको टिपोट र संक्षेपीकरण गर्ने तथा तिनका बहन चिन्तन र भावको विवेचना गर्ने ।
३. ज्ञान-विज्ञान र व्यवसायका विभिन्न क्षेत्रका सार्थ आत्माभिव्यक्तिका सन्दर्भमा विभिन्न प्रकारका शैलीमा स्तरीय अनुच्छेद-लेखन, टिप्पणी-लेखन र निबन्ध-लेखनको विशेष अभ्यास गर्ने ।

३) एकाई विभाजन

	प्रश्न	वार्षिक प्रतिघण्टा पाठघण्टा	वार्षिक जम्मा कक्षाघण्टा
(क) बुँदा-टिपोट, संक्षेपीकरण र बोधको विशेष अभ्यास	१५	३।४	२३.५
(ख) अनुच्छेद, टिप्पणी र निबन्ध-लेखनको विशेष अभ्यास	१०	१।२	१५
(ग) प्रयोजन परक नेपाली विशेष अभ्यास	१०	१।२	१५
(घ) पठन र विवेचनाको विशेष अभ्यास	१५	३।४	२२.५
	५०	२.५	७५

४. पाठ्यक्रम विषयवस्तुको विवरण

एकाई कः बुँदा-टिपोट, संक्षेपीकरण र बोधको विशेष अभ्यास

शीर्षक (१) बुँदा-टिपोट

१) परिचय र उद्देश्यः बुँदा-टिपोट भनेको पढेका, सुनेका वा सोचेका विषय-मा मूल बुँदाहरू पहिचानी तिनलाई छोटकरी र स्पष्टसँग टिप्नु हो । यसबाट बोधशक्तिका विकासका निम्ति पनि सघाउ प्राप्त हुन्छ र आफैले लेखन-बोल्नका निम्ति पनि पूर्वअध्ययन र पूर्वचिन्तन गरी त्यसको ठोस पूर्वाधार वा रूपरेखा प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

२) शिक्षण-प्रक्रियाः

(क) बुँदा टिपोटको परिचय र प्रयोजन बताई बुँदा-टिपोटको तरिका र त्यस-का ध्यान दिनुपर्ने कुरा कक्षामा शिक्षकले शिक्षार्थीलाई विशेष रूपमा बताइदिने ।

(ख) निम्नलिखित किसिमका सामग्रीको प्रयोग गरी कक्षामा शिक्षकले शिक्षार्थीहरूलाई विशेष बुँदा टिप्न लगाई त्यसको सुपरिवेक्षण गर्ने-

१. नेपाली कथा संग्रह भाग २, सं. ताराप्रसाद जोशी ।

२. मन, लीलाध्वज थापा, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।

३. गलबन्दी, भैरव पर्याल, कौवा प्रकाशन, काठमाडौं ।

४. बेलाइततिर बरालिदा, तारानाथ शर्मा, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।

५. अमरसिंह, बालकृष्ण सम, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।

६. संक्षिप्त भारत, चक्रपाणि चालिसे, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।

७. गौरखापत्र (सत्रावधिका विशिष्ट सम्पादकीय, टिप्पणी र लेखहरू) ।

८. उच्चस्तरीय पत्रिकाहरूका विशिष्ट लेख-निबन्धहरू ।

९. ज्ञान-विज्ञानका विभिन्न पुस्तकहरूबाट लिइएका उच्चस्तरीय अंशहरू ।

(ग) उपर्युक्त विभिन्न कृतिका बारेमा शिक्षकले कक्षामा व्याख्यान दिदा शिक्षार्थीहरूलाई त्यसको विशेष बुँदा-टिपोट गर्न लगाउने र सो बुँदा टिपोट हेरी शिक्षकले मोटामोटी टिप्पणी परिदिने ।

(घ) विभिन्न प्रसङ्गमा सुनेका कुरा भाषण, प्रवचन आदिको विशेष बुँदा टिप्ने अभ्यास गर्ने ।

(ङ) केही उपयुक्त अनुच्छेदहरू दिई तिनको विशेष बुँदा-टिपोट गर्न लगाई प्रान्तरिक वा सत्रान्त परीक्षा गर्ने ।

शीर्षक (२) संक्षेपीकरण

१. परिचय र उद्देश्य:

आफूने पढेका, सुनेका वा सोचेका कुराको मूल बुँदा समाती सिलसिले-
वार रूपमा संक्षेपमा बोलेर वा कुरा लेखेर व्यक्त गर्नु संक्षेपीकरण हो ।
बसबाट समय र शक्तिको मितव्ययितापूर्वक अभिव्यक्ति गर्ने क्षमताको
शक्तिमा सघाउ प्राप्त हुन्छ ।

२. शिक्षण-प्रक्रिया:

- (क) शिक्षकले कक्षामा संक्षेपीकरणको परिचय र प्रयोजन बताई संक्षेपीकरण
र त्यसमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू पनि शिक्षार्थीलाई विशेष रूपमा अवगत
गराउने ।
- (ख) संक्षेपीकरणका निमित्त दिइने सामग्री वा अनुच्छेदहरू उच्चस्तरीय हुनुपर्छ ।
शुद्ध-शुद्धमा मझौसा लमाइ भएका अनुच्छेदहरू दिई क्रमशः लामा अनु-
च्छेदका विशेष अभ्यास गराउनु पर्छ । अनुच्छेदहरू ज्ञान-विज्ञान र
साहित्य समेत विभिन्न विषयका हुनु पर्दछ । प्रथमतः बुँदा-टिपोटका
सामग्रीबाट संक्षेपीकरण गराई क्रमशः विभिन्न उच्चस्तरीय पुस्तक तथा
वाङ्मयका नाना फाँटका अदृष्टांशहरू लिनु पर्दछ । कक्षामा शिक्षकका
सुपरिवेक्षणमा संक्षेपीकरण कार्य गराउनका साथै गृहकार्य पनि दिने र सो
हेरी टिप्पणी पनि गरिदिने गर्नु बाञ्छनीय छ ।

बोधक (३) बोधको विशेष अभ्यास

१. परिचय र उद्देश्य:

बोध भनेको सामान्यतः कुनै पनि लिखित वा मौखिक अभिव्यक्ति पढी वा
सुनी त्यसको अभिप्राय बुझ्न सक्नु हो तापनि यस एकाईका सन्दर्भमा
बोधको तात्पर्य नेपाली भाषामा विभिन्न फाँट (ज्ञान, विज्ञान र साहित्य)
का विभिन्न विषयका स्तरीय अभिव्यक्तिका गहकिला भाव र विचारको
बोध हो, यसबाट विद्यार्थीहरूमा नेपाली भाषाका माध्यमबाट गरिएका
स्तरीय अभिव्यक्तिको बोध गर्ने र सो बोधलाई प्रकट गर्न सक्ने क्षमता र
श्रद्धा प्राप्त हुन्छ ।

२. शिक्षण-प्रक्रिया:

- (क) शिक्षकले कक्षामा शिक्षार्थीहरूलाई बोधको परिचय र प्रश्नहरूको उत्तर
दिने तरिका विशेष रूपमा अवगत गराउने ।
- (ख) बोधका निमित्त शिक्षकले उच्चस्तरीय अभिव्यक्ति विशेष शब्दार्थ तथा
बुद्धि भाव र विचार भएका अपेक्षाकृत लामा अनुच्छेदहरू निम्नलिखित
सामग्रीहरूबाट छनौट गर्ने-

- १) साक्षा निबन्ध, साज्ञा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- २) लक्ष्मी निबन्ध संग्रह, लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा, साज्ञा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ३) नियमित आकस्मिकता (मनुष्य र मनुष्य शक्तिको विकास) बालकृष्ण सम ।
- ४) श्री ५ महेन्द्रका अमर भाषण, सं. ताराप्रसाद जोशी ।
- ५) आफ्नो बाँसुरी आफ्नै गीत, माधव घिमिरे, साज्ञा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ६) गोरखापत्र (सत्रावधिका विशिष्ट सम्पादकीय, टिप्पणी र लेख) ।
- ७) विभिन्न स्तरीय पत्रिकाका विशिष्ट लेख-निबन्धहरू ।
- (ग) बोधका निमित्त छानिएका केही अनुच्छेद विद्यार्थीहरूलाई उपलब्ध गराई वा टिपाई तिनका ठाउँ-ठाउँका विशेष शब्द र विशेष अभिव्यञ्जनका बारेमा व्याख्या समेत गरी आफैले ४ वा ५ प्रश्नहरू बनाई नमूनाका रूपमा ती प्रश्नको उत्तर शुरूमा आफै बताइदिने र त्यसपछि विभिन्न गृहकिला अनुच्छेदहरू दिई विद्यार्थीहरूलाई अनुच्छेद पढ्न लगाई तिनका प्रश्नहरू श्यामपाटीमा लेखी सम्बन्धित विशेष प्रश्नका उत्तर मौखिक वा लिखित रूपमा कक्षामै गर्ने लगाउने र आवश्यक गृहकार्य पनि दिने अनि विद्यार्थीहरूका उत्तरका बारेमा मोटामोटी टिप्पणी पनि गरिदिने ।

एकाई ख: अनुच्छेद, टिप्पणी र निबन्ध-लेखनको, विशेष अभ्यास

शीर्षक (१) अनुच्छेदन-लेखन

- १) परिचय र उद्देश्य: सामान्यतः कुनै विषयका बारेमा छोटकरीमा एक अनुच्छेदमा लेख्नु नै अनुच्छेद-लेखन हो । यसबाट विभिन्न विषयहरूमा विभिन्न ढङ्गले विभिन्न शैलीमा लेख्न सक्ने सीपको विकासमा विशेष सघाउ प्राप्त हुन्छ ।
- २) शिक्षण प्रक्रिया:
  - (क) शिक्षकले अनुच्छेद लेखनको परिचय र प्रयोजन बताई निम्नलिखित किसिमका अभिव्यक्ति शैलीसित शिक्षार्थीहरूलाई विशेष रूपमा परिचित गराउने ।
  - ख) तार्किक अभिव्यक्ति- दिइएका विषय वा बुँदालाई तर्कद्वारा पुष्टि गरेर लेख्ने ।
  - घ) विश्लेषणात्मक अभिव्यक्ति- दिइएका विषयका सम्बन्धमा तथ्यलाई केला-एर निष्कर्षतर्फ सन्मुख हुने ।
  - ङ) आलङ्कारिक अभिव्यक्ति- विभिन्न (अनुप्रास, उपमा, रूपक, उत्प्रेक्षा,

दृष्टान्त आदि) अलङ्कारको प्रयोग गरी चमत्कारी ढङ्गले कुरा प्रस्तुत गर्ने ।

ई) आत्मपरक अभिव्यक्ति- उत्तम पुरुष (म, हामी) का रूपमा स्तरीय किसिमले आफ्नो कुरा प्रस्तुत गर्ने ।

उ) भावमय अभिव्यक्ति- कुनै पनि विषय वा अनुभवलाई भावुक ढङ्गले आफना-आफना सूक्ष्म भावनामा रङ्गाएर व्यक्त गर्ने ।

(ख) शिक्षकले उपर्युक्त विभिन्न प्रकारका अभिव्यक्तिका स्तरीय नमूना-अनुच्छेद पूर्वचर्चित वा अन्य उच्चस्तरीय पुस्तक, पत्रिकाबाट छनोट गरी विद्यार्थीहरूलाई उपलब्ध गराउने वा टिपाउने, यसरी अभिव्यक्तिका विभिन्न प्रकारसित सुपरिचित गराउने र आफना सुपरिवेक्षणमा विद्यार्थी-हरूलाई लेखन लगाउने, आवश्यक गृहकार्य दिने र विद्यार्थीले गरेको कार्य हेरी टिप्पणी समेत दिने ।

शीर्षक (२) टिप्पणी-लेखन

१) परिचय र उद्देश्य: विभिन्न विषय, समस्या र घटनाका बारेमा आफना प्रौढ विचार, दृष्टिकोण वा राय विश्लेषणात्मक र विवेचनात्मक रूपमा लेख्नु नै टिप्पणी-लेखन हो । अनुच्छेद-लेखनभन्दा लामो र निबन्ध-लेखनभन्दा छोटो हुनाले यो लेखन मझौला लमाइको हुन्छ । यसबाट विद्यार्थीमा विश्लेषणात्मक र विवेचनात्मक लेखन-शक्तिको विकास हुँदै जान्छ ।

२) शिक्षण-प्रक्रिया:

(क) शिक्षकले कक्षामा टिप्पणी-लेखनको परिचय र प्रयोजन बताई टिप्पणी-लेखनको तरीका र यसमा ध्यान दिनुपर्ने मुख्य-मुख्य कुराहरू शिक्षार्थी-हरूलाई विशेष रूपमा अवगत गराउने ।

(ख) "गोरखापत्र" का विशिष्ट टिप्पणीहरू [सामयिक चर्चाहरू] नमूनाका रूपमा शिक्षार्थीहरूका समक्ष प्रस्तुत गरी विश्लेषणात्मक र विवेचनात्मक टिप्पणी-लेखनका तरीकाको व्याख्या कक्षामा गरिदिने र सामयिक जल्दा-बल्दा विभिन्न विषय, समस्या वा घटना दिई शिक्षकले आफना सुपरिवेक्षणमा कक्षामा शिक्षार्थीहरूलाई टिप्पणी-लेखनको विशेष अभ्यास गराउने । गृहकार्य समेत दिई सो अभ्यास बढाउनु र विद्यार्थीहरूको लेखाइ हेरी आवश्यक सल्लाह पनि दिनु अपेक्षित छ ।

शीर्षक (३) निबन्ध-लेखन

१) परिचय र उद्देश्य: कुनै विषय वा शीर्षकमा केन्द्रित रही विस्तारपूर्वक

त्यसको विश्लेषण वा विवेचना गर्नु या आत्मपरका मिसाई भावमय ढङ्गले त्यस विषय वा शीर्षकमा आफ्नो भावनास्तरीय शैलीमा क्रमबद्ध ढङ्गले व्यक्त गर्नु निबन्ध-लेखन हो । यसबाट शिक्षार्थीको विश्लेषणात्मक र भावनात्मक लेखन-शक्ति प्रोढ हुँदै जान्छ ।

२) शिक्षण-प्रक्रिया:

(क) निबन्ध परिचय र प्रयोजन बताई विभिन्न प्रकारका निबन्ध-लेखन तरीका र त्यसमा ध्यान दिनुपर्ने विशेष कुराबारे शिक्षकले शिक्षार्थीहरूलाई अवगत गराउने ।

(ख) निम्नलिखित सामग्रीबाट निबन्ध-लेखनका विभिन्न प्रकारका नमूना-निबन्धहरूसित विद्यार्थीहरूलाई सुपरिचित गराउने-

१. साझा निबन्ध, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।

२. लक्ष्मी निबन्ध संग्रह, लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।

३. शिक्षकले कक्षामा विषय वा शीर्षक दिई आफ्ना सुपरिवेक्षणमा विद्यार्थीहरूलाई स्तरीय निबन्ध लेखने अभ्यास गराउने र आवश्यक गृहकार्य दिई सो अभ्यासलाई बढाउने र विद्यार्थीहरूको लेखाई हेरी आवश्यक टिप्पणी गरिदिने ।

एकाई ग: प्रयोजनपरक नेपाली विशेष अभ्यास

१. परिचय र उद्देश्य: मानविकी र सामाजिकशास्त्र, व्यवस्थापन, जन-प्रशासन, कानून, विज्ञान, प्रविधि, वन, कृषि, सञ्चार, शिक्षा, चिकित्सा, इन्जिनियरिङ्ग आदि विभिन्न विषय र सार्वजनिक व्यवहारका क्षेत्रमा प्रयुक्त नेपाली भाषाको विशेष अध्ययन र विशेष ज्ञानको साथै प्रयोग-क्षमताको अभिवृद्धि नै यसको प्रयोजन हो । यसबाट उपर्युक्त विभिन्न फाँटमा प्रयुक्त नेपाली भाषा विशेष रूपमा बुझ्ने र ती फाँटमा नेपाली भाषाका माध्यमबाट प्रोढ अभिव्यक्ति गर्ने सीपको विकासमा सघाउ पुग्नेछ ।

(क) नेपाली वाङ्मयका उपर्युक्त विभिन्न क्षेत्रका प्रकृति र प्रयोजनका सन्दर्भ-मा नेपाली भाषाका प्रयोग सम्बन्धी विशेषताहरू शिक्षकले शिक्षार्थीहरूलाई राम्ररी अवगत गराउने ।

(ख) उपर्युक्त विभिन्न क्षेत्रका विषयमा प्रयोग हुने नेपाली भाषाका उच्चस्तरीय नमूना शिक्षक छनोट गरी तिनका विषयगत भाषिक विशेषता, शब्दा-वली, वाक्य गठन र शैली आदिसित विद्यार्थीहरूलाई विशेष रूपमा परिचित गराउने ।

(ग) निम्नलिखित सामग्रीका आधारमा नेपाली वाङ्मयका विभिन्न क्षेत्रका न्यूनतम प्रतिनिधित्व र आपना अध्ययन संस्थान संकायका क्षेत्रको विशेष प्रतिनिधित्व हुने गरी शिक्षकले उच्चस्तरीय लेख, निबन्धहरू छनोट गरी विशिष्ट प्राविधिक शब्दावलीका अर्थ सहित प्रयोग गर्ने, सम्बन्धित अनुच्छेदहरूको बोध गर्ने र तिनका बारेमा बुँदा-टिपोट, संक्षेपीकरण गर्ने तथा विषयगत लेखन गर्ने बारेमा विद्यार्थीहरूलाई क्रक्षामा विशेष अभ्यास गराउने र आवश्यक गृहकार्य दिने ।

३) शैक्षिक सामग्री

१. गोरखापत्रका सत्रावधिक विभिन्न विषयका विशिष्ट सम्पादकीय, टिप्पणी र लेखहरू
२. विभिन्न विषयका स्तरीय पुस्तक र पत्रिकाबाट लिइएका स्तरीय अंशहरू ।
३. स्तरीय नेपाली निबन्ध र समालोचनाबाट लिइएका विशिष्ट लेख र निबन्धहरू ।
४. साक्षा निबन्ध, साक्षा प्रकाशन, काठमाडौं ।
५. नियमित आकस्मिकता, [मनुष्य-शक्तिको विकास] बालकृष्ण सम ।

(घ) यस एकाईको अन्तरिक र वार्षिक मूल्याङ्कन गर्दा चाहिँ निम्नलिखित दुई किसिमले मात्र प्रश्नहरू सोच्ने-

१. अनुच्छेदहरू दिई तिनका विशेष प्राविधिक शब्द र अभिव्यञ्जना प्रणालीका साथै बुँदा-टिपोट र संक्षेपीकरण वा बोधात्मक प्रश्नहरू सोच्ने ।
२. आवश्यक बुँदाहरू दिई कुनै खास विषय वा शीर्षकमा विषयगत अनुच्छेद, टिप्पणी वा लेख लेखन लगाउने ।

एकाई घ: पठन र विवेचनाको विशेष अभ्यास

- १) परिचय र प्रयोजन : पठन र विवेचना भन्नाले सामान्यतः कृतिहरू पढ्नु र तिनको विवेचना गर्नु भन्ने बुझिन्छ । प्रस्तुत शैक्षिक सन्दर्भमा पनि 'पठन र विवेचनाको विशेष अभ्यास' को तात्पर्य नेपाली भाषाका स्तरीय साहित्यिक कृतिहरू पढी तिनमा निहित भाव र विचारको आस्वादन र बोध गरी विश्लेषण र समीक्षा समेत गर्नु हो । नेपाली वाङ्मयका स्तरीय साहित्यिक [पद्य-नाटक, निबन्ध र कथा विधाका] कृतिहरू पढी तिनमा अन्तर्निहित गहन अभिप्राय [भाव र विचार] को आस्वादन र बोध गर्नाका साथै सम्बन्धित प्रस्तुति र भाषिक संरचनासँग पनि विशेष परिचित भई ती कृतिको भाषिक अध्ययन र विश्लेषण गर्ने क्रममा [सोच] सित 'पठन र विवेचनाको विशेष अभ्यास' सम्बन्धित छ । पठन र

धास्वादनका साथै बोध र विश्लेषण तथा समीक्षाको सोपलाई विभिन्न साहित्यिक विधाका स्तरीय साहित्यिक कृतिको सन्दर्भमा विशेष विकसित गराउनु नै यस शिक्षणको प्रयोजन हो । यसबाट विद्यार्थीहरूमा पठन र बोधका साथै विश्लेषण र समीक्षा गर्ने क्षमताका विकासमा सहायता प्राप्त हुनेछ ।

२) शिक्षण-प्रक्रिया :

- [क] 'पठन र विवेचना' को शिक्षण गर्दा प्रथमतः शिक्षकले नमूना-सामग्रीको प्रयोगसहित कक्षा-व्याख्यानद्वारा यसको प्रकृति र प्रयोजन बताई गृहकार्य-का रूपमा कुनै निर्धारित कृतिको पठन र सो पठन गर्दा प्राप्त भएका बुँदाहरूको विस्तृत टिपोट गर्न लगाउने । त्यसपछि कक्षामा क्रमशः निर्धारित फुटकर कृतिको नमूना-विश्लेषण र समीक्षाको अभ्यास कक्षामा गरिदिने र गराउने अनि गृहकार्य समेत दिने । यस क्रममा प्रथमतः फुटकर कृति र त्यसपछि प्रबन्धात्मक कृति [नाटक] को शिक्षण आगामी दफामा निर्देशन गरे अनुसार गर्ने ।
- [ख] निर्धारित कृतिहरूको पठन र ती कृति पढ्दा प्राप्त अनुभवमा आधारित बुँदा-टिपोटको विशेष अभ्यास गर्ने ।
- [ग] सम्बन्धित कृतिको सारांश र भावार्थ लेख्ने विशेष अभ्यास गर्ने ।
- [घ] सम्बन्धित कृतिभित्र रहेका अभिव्यक्ति-प्रखरताका दृष्टिले विशिष्ट तथा मार्मिक पंक्तिका भाव विचारको व्याख्या वा विस्तृतीकरणको विशेष अभ्यास गर्ने ।
- [ङ] सम्बन्धित कृतिभित्रका विशिष्ट गद्य-अनुच्छेदका गहन अभिप्राय, अभिव्यक्ति-तीक्ष्णता र भाषिक संरचनाका वैशिष्ट्य [शब्दार्थगत र पदावली तथा वाक्यका अर्थ-वैशिष्ट्य समेत] सँग सम्बन्धित विवेचनात्मक उत्तरा-पेक्षी बोध प्रश्नको उत्तर दिने विशेष अभ्यास गर्ने ।
- [च] सम्बन्धित कृतिको केन्द्रीय भाव-विचार पत्ता लगाउने र त्यसको विवेचनाको विशेष अभ्यास गर्ने ।
- [छ] सम्बन्धित कृतिको कथानक वा विषयवस्तुको विवेचनाको विशेष अभ्यास गर्ने ।
- [ज] सम्बन्धित कृतिका पात्रहरूका विशेषता कैलाउने ।
- [झ] सम्बन्धित कृतिमा प्रतिबिम्बित सामाजिक बुँदाहरूको विश्लेषणको विशेष

अभ्यास गर्ने ।

- (ज) सम्बन्धित कृतिका नामाकरण, सन्देश र व्यञ्जना जस्ता तत्वको विश्लेषणको विशेष अभ्यास गर्ने ।
- (ट) सम्बन्धित कृतिको संरचना (स्ट्रक्चर) र शिल्प (विधागत प्रविधि) र भाषाशैली सम्बन्धी विशेषताको सामान्य विश्लेषणको विशेष अभ्यास गर्ने ।
- (ठ) उपर्युक्त दफामा चर्चित विभिन्न उपयुक्त कोणबाट पूरै कृति उपर विश्लेषणात्मक र समीक्षात्मक टिप्पणी गर्ने विशेष अभ्यास गर्ने ।
- (ड) सम्बन्धित कृतिका बाह्य आकार र मोटामोटी विशेषता जनाई 'कृति-समीक्षा' गर्ने विशेष अभ्यास गर्ने ।

३) शैक्षिक सामग्री —

- (क) लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा - लक्ष्मी निबन्ध संग्रहका निम्नलिखित निबन्धहरू—
(ख) लेखने बानी, (घ) नेपाली साहित्यको इतिहासमा सर्वश्रेष्ठ पुरुष
(ङ) वीरहरू, (ई) भलादमी र (उ) साधुको महात्म्य ।
- (ख) बालकृष्ण सम, अमर सिंह (पद्य-नाटक)
- (ग) डा० ताराप्रसाद जोशी सम्पा. नेपाली कथा-संग्रह (भाग २)

निम्नलिखित ५ कथाहरू मात्र —

१. गुरुप्रसाद मैनाली - परालको आगो
२. विश्वेश्वरप्रसाद कोइराला - दोषी चशमा
३. गोविन्द गोठाले - म जुजुमान
४. भवानी भिक्षु - गुनकेशरी
५. रमेश विकल - एउटा बूढो बर्कनाको रूख

४) सहायक पाठ्य-सामग्री —

१. लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा, लक्ष्मी निबन्ध संग्रह, साक्षा प्रकाशन, काठमाडौं ।
२. बालकृष्ण सम, नियमित आकस्मिकता, साक्षा प्रकाशन, काठमाडौं ।
३. बालकृष्ण सम, अमर सिंह, साक्षा प्रकाशन, काठमाडौं ।
४. साक्षा निबन्ध, साक्षा प्रकाशन, काठमाडौं ।
५. ताराप्रसाद जोशी, (सम्पादक), नेपाली कथा संग्रह, भाग २ (द्वितीय संस्करण) मोहनप्रसाद प्रकाशन, काठमाडौं ।
६. ताराप्रसाद जोशी, (सम्पादक), श्री ५ महेन्द्रका अमर भाषण, जोशी प्रकाशन, काठमाडौं ।

७. भैरव अर्थात् गलवन्दी, कौवा प्रकाशन, काठमाडौं ।
८. माधव घिमिरे, आफ्नो बांसुरी आफ्नो गीत, छाया प्रकाशन, काठमाडौं ।
९. गोरखापत्र (सत्रावधिका सम्पादकीय, टिप्पणी र लेखहरू), गोरखापत्र संस्थान, काठमाडौं ।
- ५) सन्दर्भ सामग्री —
१. भानुभक्त पोखरेल, बोध, शैली र अभिव्यक्ति, श्याम पुस्तक भण्डार, विराटनगर ।
२. नरेन्द्र चापागाई, शब्द, वाक्य र अभिव्यक्ति, काफ्ले पुस्तक पसल, विराटनगर ।
३. गोविन्द घिमिरे, बोध र अभिव्यक्ति, कानून प्रकाशन, काठमाडौं ।

Legal Research

Area : Compulsory

Full Marks : 50

Course : Objectives

The objectives of this course is to familiraize the students with the general concept and methods of Legal research.

1. Course Details : Introduction to Legal Research and its importance in Legal education.
  - a) Meaning of Research
  - b) Meaning of Legal Research
  - c) Importance of Legal research in Legal education
2. Types of Legal research
  - a) Paper Survey research
  - b) Evaluation research
  - c) Importance / Action research
3. Source of information in Legal research (Too is of research)
  - a) Paper (Documentary Sources of Information), Document, Report Books, Jurnal, Private dair statics.
  - b) People (Find Sources of Information), interview, opinion, observation question.
4. Method and Procedure of Legal Research
  1. Approach of Legal Methods :
    - a) Historical research approach

- b) Comparative research approach
- c) Analytical research approach
- d) Doctrinal and Non-doctrinal approach
- 2. Priliminary procedure : Formulation of research of proposal.
- 3. Data collection
- 4. Rules of foot-notes and bibliography
- 5. Writing of research report
  - a) Format and division of Legal Research Report
    - i) Priliminary Section
    - ii) Main
    - iii) Main Section
    - iv) Conclusion Section
    - v) Reference Section

दोस्रो वर्ष Second Year

विशेष नेपाली (अनिवार्य)

एकाई विभाजन

एकाई क: भाषा परिचय

एकाई ख: भाषाको परिचय र अभ्यास

एकाई ग: विश्लेषणात्मक नेपाली गद्य

अङ्क

१०

३०

१०

५०

एकाई क: भाषा परिचय

पाठ्य विषयवस्तु

१. भाषाको परिभाषा र विशेषताको संक्षिप्त परिचय

२. भाषाका भेदहरूको संक्षिप्त परिचय

अ) भाषा र क्षेत्रीय भाषिका   आ) भाषा र सामाजिक भाषिका ।

इ) लेख्य र कथ्य भाषामा भेद   ई) भाषाको प्रयोजनपरक भेद ।

३. नेपाली भाषाको उद्भव र विकासको संक्षिप्त परिचय

अ) नेपाली भाषाको उद्भव प्रक्रिया ।

आ) प्राचीन, माध्यमिक र आधुनिक नेपाली भाषा ।

इ) नेपाली भाषाका क्षेत्रीय भाषिकाहरू ।

४. राष्ट्रभाषाका रूपमा नेपाली भाषाको अभ्युदय र वर्तमान स्थितिको परिचय

पाठ्यपुस्तक ---

१. चुडामणि बन्धु, भाषा विज्ञान, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।

२. बालकृष्ण पोखरेल, राष्ट्रभाषा, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।

एकाई ख: कानूनी नेपाली भाषाको सामान्य परिचय

१. कानूनी नेपाली भाषाको सामान्य परिचय -

अ) कानूनी नेपाली भाषा ।

आ) कानूनी नेपाली भाषाको विकासक्रम ।

क) पृष्ठभूमि

ख) वि.सं. १९१० देखि वर्तमानसम्मको विकासक्रमको रेखाङ्कन ।

इ) कानूनी नेपाली भाषाका शब्दगत, वाक्यगत, अर्थगत र अभिव्यक्तिगत विशेषता ।

२. कानूनी नेपाली भाषाको विशेष अभ्यास :

घ) निम्नलिखित कानूनी परिभाषिक शब्दहरूको निर्माण-प्रक्रिया, शब्दार्थ-जान र प्रयोगको अभ्यास :

अख्तियारनामा, अधिकारपृच्छा, अधिवक्ता, अध्यादेश, अन्तरिम, अपराध, अभियुक्त, अभिवक्ता, असुल-उपर, इच्छापत्र, इतलयनामा, इमानधर्म, उत्प्रेषण, उपधारा, उल्टी फैसला, एकाघर, कर्तव्यवाला, कागजपत्र, कानूनी कूटपीट, खड्ग निशाना, खाइकरप्रथा, खानतलासी, गैरकानूनी, घूसखोरी, चशमदीप गवाह, चारपास, छोडपत्र, जग्गादपोट, जमानीपत्र, जवानचन्दी, जायजात, तदर्थ तहकिकात, तायदाती फार्म, दण्डसजाय, दर्खास्त, दानबकस, दुईछापे, दृष्टिबन्धक, धनजमानी, नकबजनी नाबालक, पञ्चकृति, पञ्जापत्र, परमादेश, पुनरावलोकन, पुनरावेदन, प्रतिवादी, प्रत्याह्वान, प्रत्युत्तर, प्राङ्गन्याय, फिरादपत्र, फेलजवानी, फौजदारी, वक-पत्र, बक्साउनी, बदनियत, बन्दी प्रत्यक्षीकरण, बरामद, बर्खास्त, बहाल-वाला, बेकसुर, बेरित, बेवारिस, ब्रह्मनिसाप, भदितव्य, महाजनी प्रथा, सिलापत्र, मुख साबित, मौका तहकिकात, लखबन्धक, लापर्वाही, लावा-रिष, विनियोजन, समाह्वान, सहअभियुक्त, सहवरण, साबित, संविधान, संरक्षक, संशोधन, सर्जमिन, शपथ-ग्रहण, हतकडी, हदम्याद, हवालात, हिनामिना, हिरासत, मतियार ।

घा) विशिष्ट कानूनी शब्द र पदावलीको अर्थ तथा वाक्यमा प्रयोगको अभ्यास ।

इ) कानूनी नेपाली भाषाको वाक्य गठन र अनुच्छेद गठनका विशेषताको विश्लेषण तथा तत्सम्बन्धी अभ्यास ।

ई) सम्बन्धित बोध प्रश्नमा आधारित बोध प्रश्नको संक्षिप्त उत्तर लेखनको अभ्यास ।

उ) सम्बन्धित अनुच्छेद वा अनुच्छेदहरूको मजबुत लेखन वा संक्षेपीकरणको अभ्यास ।

ऊ) सम्बन्धित शीर्षक र बुँदाका आधारमा कानूनी अनुच्छेद लेखनको अभ्यास ।

पाठ्यपुस्तक

१. मुलुकी ऐन कानून व्यवस्था समिति, काठमाडौं ।

२. नेपालको संविधान, २०४७, कानून किताब समिति, काठमाडौं ।

३. श्री ५ सुरेन्द्र विक्रम शाहदेवको शासनकालमा नेपालमा बनेको मुलुकी ऐन (भूमिका मात्र), कानून किताब व्यवस्था समिति, काठमाडौं ।

४. रेवतीरमण खनाल, नेपालमा कानूनी मस्यौदा सिद्धान्त र व्यवहार, भाग १, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।
५. तोपबहादुर सिंह, नेपाली कानूनी शब्दकोष, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र त्रि० वि०, काठमाडौं ।
६. मोहनराज शर्मा शब्द रचना र वर्णविन्यास, भाषा वैज्ञानिक पद्धति, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र त्रि० वि०, काठमाडौं ।
७. गोविन्दप्रसाद त्रिमिरे, कानूनी नेपाल भाषाका विशेषताहरूको अध्ययन (लघु अनुसन्धान परियोजना प्रतिवेदन, २०३७), कानूनी अध्ययन संस्थान, काठमाडौं ।
८. न्यायदूत द्वैमासिक पत्रिकाका प्रच्छुहरू ।
९. नेपाल कानून पत्रिका नामक पत्रिकाका प्रच्छुहरू ।
१०. नेपाल कानून परिचर्चा नामक मासिक पत्रिकाका प्रच्छुहरू ।

एकाई ग: विश्लेषणात्मक नेपाली गद्य

१) साहित्यिक नेपाली गद्य

निम्नलिखित गद्य रचनाहरूको विवेचना, तिनका मूल बुँदाको विश्लेषण मार्मिक पंक्तिको सामान्य (प्रसङ्गरहित) व्याख्या र भाषिक तथा शैलीगत परिचय तथा तत्सम्बन्धी अभ्यास :

अ) बालकृष्ण समको नियमित आकस्मिकताबाट "मनुष्यको कर्तव्य" भन्ने ग्रन्थ ।

आ) लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाको लक्ष्मी निबन्ध संग्रहबाट "मान्छे जादू", "आकार र अभिप्राय", "मान्छेलाई घडीबाट हानी" र "के नेपाल सानो छ ?" निबन्धहरू ।

२) कानूनी नेपाली गद्य

निम्नलिखित गद्य रचनाहरूको विवेचना, तिनका मूल बुँदाको विश्लेषण, मार्मिक पंक्तिको सामान्य (प्रसङ्गरहित) व्याख्या र भाषिक तथा शैलीगत विशेषताको परिचय तथा तत्सम्बन्धी अभ्यास :

पाठ्यपुस्तक

- १) बालकृष्ण सम, नियमित आकस्मिकता, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- २) लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा, लक्ष्मी निबन्ध संग्रह, साझा प्रकाशन, काठमाडौं ।

POLITICAL THOUGHT

Area : Optional

Full Marks : 50

Objectives :

This course deals with some important political thoughts regarding purpose, functions and operation of state and the basic elements inherent in the political life of the state. The students will have a general idea of the political philosophies of the ancient, medieval, modern and eastern philosophers who have contributed a lot to the development of political thought.

1. Plato : Justice, Education and Communism
2. Aristotle : State, Slavery and Citizenship
3. Cicero : Concept of law
4. Machiavelli : Statecraft
5. Contractualists : Hobbes, Locke and Rousseau
  - a) Concept of origin of State
  - b) Concept of sovereignty
6. J. S. Mill : Liberty
7. Karl Marx : Dialectical Materialism, Class Struggle, Surplus Value and the view of the state
8. Gandhi : Non-violence
9. Manu
  - a) Raj Dharma
  - b) Legal System of Manu
10. Kautily : Saptang theory and state craft

Recommended Books :

1. D. R. Bhandari, **History of European Political Thought**, Banglore Printing and Publishing Co. Banglore.
2. J. P. Suda, **History of Political Thought**, 4 volumes, K. Nath & Co. Educational Publishers, Meerut.
3. Nepal & Kharel, **Pramukh Rajnitik Vicharak**, Kitab Mahal, Allahabad.

Reference Books

1. Ernest Barker, **Greek Political Theory : Plato and his Predecessors**, Methen London.
2. Ernest Barker, **Political Thought in England Since 1848-1914**.
3. Emile Burns, **What is Marxism**
4. C. L. Wayper, **Political Thought**

5. Foster, Jopes Lancaster, **Masters of Political Thought** : 3 volumes.
6. R. N. Carew Hunt, **The Theory and Practice of Communism**, Penguin Books Ltd. Harmondsworth.
7. D. R. Bhandarkar, **Some Spects of Hindu Policy**, B. H. U. Publication.
8. T. N. Ramswamy, **Essentials of Indian Statecraft**, (Kautily's Arthasastra Manusmrit : Chapter VII)

HISTORY OF ENGLAND

(James I to William IV)

Area : Compulsory

Full Marks : 50

1. a) James I and his Parliament
b) Charles I and his Parliament
2. a) Oliver Crowell and his Commonwealth
b) The Restoration of Monarchy-Charles II
3. a) James II and Glorious Revolution
b) The Hanover and the rise of Cabinet system
c) Walepole   d) Pitt the Elder
4. a) George II - Attempt to review royal power
b) Pitt the younger - Spermacy of Parliament
5. George IV
6. William IV - First Reform Bill of 1832

Books Recommended

1. Sir David Lindsap Keir, **The Constitutional History of Modern Britain.**
2. J. A. R. Marriott, **British Political Institutions an Introductory Study.**
3. B. B. Majumdar, **British Constitutional History.**

Reference Book

1. इङ्गल्याण्डको इतिहास, युवराज सुवेदी

ECONOMIC SYSTEM PLANNING AND PUBLIC FINANCE

Area : Compulsory

Full Marks : 50

This course of study aims at familiarising the students with the basic tenents of different economic systems and planning with

special references to Nepal. On the completion of the course the students will have the knowledge of.

1. **Economic Systems: Capitalist, socialist and mixed economy, concept and definition, distinction, features and merits and demerits there of.**
2. **Economic Growth and Planning: Growth Characteristic of developing countries, concept, distinction between economic development and growth.**

Concept and definition, need, types, (planning by inducement and planning by direction, physical planning and financial planning, perspective planning and annual planning the Rolling plan), planning in Nepal. A general survey on different plans with special emphasis on the achievement up to the current plan and prospects of forthcoming plan with special reference to agriculture in Nepal.

3. **Public Finance: Concept, distinctions between public and private finance, Sources of government revenue, taxation (direct and indirect taxation) budget (not only a financial statement of Government but an instrument of achieving better socio-economic justices)**

Recommended Books

1. N.M. Singh, **A Comparative Study of Capitalism.**
2. Jhingran, **Economic Development and Planning**
3. **Public Finance: C. L. Desai.**
4. **Sixth Plan and Seventh Plan.**

References

1. Pigou. **Capitalism Vs Socialism.**
2. Andley and Sudarnan, **Public Finance**
3. Mier, **Leading issues on Development Economics.**
4. Dr. S. K. Singh, **Fiscal System in Nepal.**

COMPULSORY ENGLISH

Paper: II

Full Marks: 100

Course Structure

The course is divided into four broad areas: Varieties of English, Grammar, Translation / Paraphrase and Extensive Reading

1. Varieties of English

Prescribed Texts.

A] Clarke, M. J. ed. **English Studies Series I** OUP, 1964 The following lessons.

- a) Modern Constitutions -K.C. Wheare
- b) The function of Government -Ivor Jennings
- c) Initiative and Referendum -H. J. Laski
- d) The Legal Character of International Law - J. L. Brierly
- e) The Law of Negligence -Glanyille Williams
- f) The Death Penalty -Lord Kennet

B] Close, R. A. ed. **The English we use** Longman, 1961. The following lessons.

- a). The Place for Living -R C Hutchinson
- b) Courage-The Secret of Freedom -Gilbert Murray
- c) Liberty -Rex Warner
- d) J. S. Mill and Intellectual Liberty -Noel Annan
- e) The Foundations of Law -A L Goodhart
- f) Knowledge and Wisdom -Bertrand Russel
- g) The Idea of a University -Michael Oakeshott

2. Grammer

Prescribed Text

Leech, Geoffrey and Svartvik **A Communicative Grammer in English**: London Longman, 1975. The following parts:

- a) Part One : Varieties of English
- b) Part Two : Intonation
- c) Part Three: Grammer

3. Translation/Paraphrase

Any books containing wide varieties of translation/paraphrasing materials. (Paraphrasing for non-Nepali students only. Translation from Nepali into English for all students)

4. Extensive Reading

Prescribed Text

Golding William, **Lord of The Flies** (For non-detailed study)

Evaluation

Reading and Writting 50%. Grammer 30%. Translation 20%

CRIMINAL LAW

Area: Compulsory

Full Marks : 100

Course Objectives

- a) To teach the general principles of Criminal Law and Criminal Liability.
- b) To impart comparative knowledge on relevant provisions of the criminal codes in India, UK, with special reference to Nepali Statutes.
- c) Enable the students to have critical appreciation of leading cases of Supreme Court of Nepal.

Course Details

1. General Introduction to Criminal Law
  - a) Nature of Criminal Law
  - b) Jurisdiction of Criminal Law. Territorial Jurisdiction
Extraterritorial Jurisdiction
  - c) Difference between Crime, Tort and Civil Offences
2. Concept of Crime and its classification
  - a) Definition of Crime
  - b) Classification of Crime: According to Principles of Criminal Liability
    - i) Crimes of relative liability
    - ii) Crimes of strict liability
    - iii) Crimes of vicarious liability
3. Historical development of Criminal Law in Nepal
4. Elements of Crime
  - a) Actus reus: act, omission, state of affairs
  - b) Mens rea: intention, recklessness, negligence, motive
  - c) Causation:
    - i) Where there is no physical participation
    - ii) Where the participation is indirect
    - iii) Where another person has intervened
    - iv) Where the victim's own conduct has affected the offence (contributory negligence)
5. Incomplete Crime and Stages of Crime
  - a) Incitement, Abetment
  - b) Conspiracy
  - c) Attempt
  - d) Stages of Crime: Intention, Preparation, Attempt Complete Crime

6. Parties to the Crime
  - a) Principal offenders   b) Secondary offenders
7. General Defences
  - a) Infancy   b) Insanity   c) Mistake
  - d) Drunkenness and during taking   e) Necessity
  - f) Compulsion, coercion   g) Superior order
  - h) Private defence: Self-defence, Defence of property, defence of chastity.
8. Offence against person
  - A. a) Intentional Homicide   b) Homicide by recklessness
  - c) Accidental Homicide   d) Suicide, Suicide pact
  - e) Abortion
  - B. Assault and Battery   C. False Imprisonment
  - D. Trafficking of Human being
9. Offence against property
  - a) Theft   b) Cheating (Thagi) and Deception   c) Arson
  - d) Looting (Lutpit)
10. Forgery: Forgery of document
11. Sexual Offence
  - a) Rape   b) Incest   c) Indecent assault
  - d) Unnatural offences
12. Offence against state   13. Bribery and corruption
14. Leading Cases
१. भुवाने बस्नेत क्षेत्री वि० श्री ५ को सरकार मु० कर्तव्य ज्यान ने० का० प० (२०३१) पृ. ८७ (अपराधिक कार्यको विद्यमानता) ।
२. श्री ५ को सरकार वि० जिम्दार कुर्मी मु० जबर्जस्ती करणीको आवश्यक तत्त्व ।
३. श्री ५ को सरकार वि० हर्षबहादुर झाडदम्बे समेत मु० कर्तव्य ज्यान ने० का० प० (२०४१) पृ. ३२७ (सरेको मनसाय र तथ्यको भ्रम) ।
४. श्री ५ को सरकार वि० अब्दुल फत्ते मुसलमान मु० कर्तव्य ज्यान ने० का० प० (२०४४) पृ. ८४ (परस्पर सहमतिमा भएको हत्या) ।
५. श्री ५ को सरकार वि. शोभावाई पटेल समेत मु० सर्वस्व ज्यान ने० का० प० (२०४५) पृ. २२२ (लापरवाहीयुक्त हत्या सवारी ज्यान) ।
६. कर्णबहादुर क्षेत्री वि. श्री ५ को सरकार मु० ज्यान ने० का० प० (२०३७) पृ. १७८ (भवितव्य हत्या र मनसायप्रेरित हत्यामा अन्तरनिहित भिन्नता) ।
७. श्री ५ को सरकार वि. बाल मञ्जुरी समेत मु० ज्यान ने. का. प. (२०४०)

- विशेषाङ्क पृ. २६७ (सतिरत्वको रक्षा-आत्मरक्षा) ।
८. कर्मसिंह राई वि० श्री ५ को सरकार मु० ज्यान माने उद्योगको परिचय (ज्यान माने उद्योगको आवश्यक तत्त्व) ।
९. श्री ५ को सरकार वि० रामेश्वर राउतबारे समेत मु० ज्यान मारी लाश बेपत्ता पाऱ्यो ने. का. प. (२०४१) पृ. ३६० (फौजदारी कानूनको क्षेत्राधिकारको सम्बन्धमा) ।
१०. श्री ५ को सरकार वि० नारुदेवी भण्डारी मु० गर्भपतन ज्यान ने. का. प. (२०४५) पृ. १०९ (गर्भपतन र ज्यान मुद्दामा अन्तर) ।

Recommended Reading Materials

1. मुलुकी ऐन ।
2. राज्य विरुद्धको अपराध र सजाय ऐन, २०४६ ।
3. जीउ मास्ने बेच्ने कार्य (नियन्त्रण) गर्ने ऐन, २०४३ ।
4. भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ ।
5. J. C. Smith and B. Hogan, Criminal Law
6. P. S. Atchuthen Pillai, Criminal Law
7. Elliot & Woods, Case book on Criminal Law
8. माधवप्रसाद घाचार्य र रजितभक्त प्रधानाङ्क- ज्यान सम्बन्धी अपराधको परिचय ।
9. H. Gour- Penal code of India
10. R. C. Nigam- Principles of Criminal Law (Vol. I & II)

Reference Books

1. Kenney's Outline of Criminal Law
2. Glanville Williams, Criminal Law
3. Indian Penal Code
4. न्यायदूत ।
5. नेपाल कानून परिचर्चा ।
6. न्याय प्रतिक ।
7. कानून ।
8. कानून विवरणिका ।
9. सर्वोच्च अदालतको निर्णय संग्रह ।
10. श्रेष्ठ र पण्डित- फौजदारी कानूनको परिचय ।
11. लक्ष्मीप्रसाद दाहाल- फौजदारी कानून सिद्धान्त र व्यवहार ।

Public International Law

Area : Compulsory

Full Marks : 100

Course Details:

1. Introduction
  - a) Definition
  - b) Origin and importance
  - c) Basis of International Law

- d) General principles of International Law
- e) Rules of Public International Law
- f) Defference between Public International Law and International Relations.

2. Source of International Law & Condification

- a) Treaties
- b) Custom
- c) General principles of Law
- d) Judicial Decisions
- e) The writings of publicists
- f) Resolution of General Assembly and Security Council
- g) Draft Conventions of International Law Commission
- h) Modern Trends
- i) Consideration of Humanitarian Laws
- j) Reasons
- k) State Practices

3. Subject of International Law

- a) State
  - i) Concept of state and sovereignty
  - ii) Modes of acquiring and losing state territory
- b) Individuals- (Position of Individual in International Law)
- c) International Organizations

4. Recognition

- a) Nature of Recognition
- b) Recognition of Government and State
- c) Insurance and Belligerency
- d) Effects of Recognition and Non-recognition
- e) Defacto and Dejure Recognition

5. Nationality, Asylum and Extradition

- a) Nationality
  - 1. Nationality, its importance and function
  - 2. Modes of acquiring and losing nationality
  - 3. Statelessness
  - 4. Double nationality
- b) Asylum
  - 1. Meaning and Function
  - 2. Types of Asylum
  - 3. Rights of Asylum
  - 4. Obligation of Asylum
  - 5. Status of Refugees
- c) Extradition
  - 1. Meaning and Function
  - 2. Basis for Extradition
  - 3. Extradition and Terrorism
- d) State Responsibility
  - 1. Treatment of aliens
  - 2. Nationality of claims

3. Contractual responsibility
4. Exhaustion of local remedies
6. Jurisdiction of Immunities
  - a) Jurisdiction
    1. Diplomatic immunities
    2. Personal jurisdiction
    3. Maritime jurisdiction and law of sea
    4. Jurisdiction in Aero-space and law of Air and space
7. Immunities and privileges
  1. Diplomatic immunities
  2. Consular immunities
  3. Immunities of special mission
  4. Immunity of foreign state
  5. Immunity and privileges of international organization
  6. Limitation in immunities
8. State succession
  - a) The theory of state succession
  - b) Succession of state
  - c) Succession of governments
  - d) Succession of international organizations
9. Treaties
  - a) Meaning and importance of treaties
  - b) Types of treaties
  - c) Ratification of treaties
  - d) Reservation of multilateral treaties
  - e) Conditions of validity of treaties
  - f) Pacta sunt servanda
  - g) Rebus Sic Stantibus
  - h) Interpretation of treaties
  - i) Termination of treaties
  - j) Effects of war on treaties
  - k) Treaty making under the constitution of Nepal
10. Intervention
  - a) Definition of intervention
  - b) Provisions of intervention
  - c) Humanitarian intervention
  - d) Intervention by invitation
11. Settlement of international disputes
  - a) Peaceful means
    1. Inquiry and Negotiation
    2. Mediation and good offices
    3. Conciliation and U. N. efforts
    4. Arbitration (ICA)
    5. Judicial settlement (ICJ)
  - b) Non-peaceful means

1. Retortion and Reprisals
2. Embargo and Pacific Blockade
12. Use of force and war
  - a) Definition of war
  - b) Attempts of outlawry of war
  - c) Principles of prohibition of use of force under the U. N. charter
  - d) Definition of aggression
  - e) Self-defence and collective self-defence
  - f) Collective security
13. Laws of warfare
  - a) Hague convention of 1899, 1907, 1930 and subsequent conventions
  - b) Geneva protocol of 1925
  - c) Legality of war
  - d) Prisoners of war
  - e) Right of Angry
  - f) War crimes
14. Blockade
  - a) Meaning of Blockade
  - b) Characteristic and validity of Blockade
  - c) Breach of Blockade
15. Contraband
  - a) Meaning and forms of contraband
  - b) Prize courts
16. Neutrality
  - a) Meaning of neutrality
  - b) Neutrality and non-alignment
  - c) Neutrality under the UN charter
  - d) Rights and duties of neutrals
  - e) Rights of visit and search
  - f) The concept of peace Zone

Recommended Books

1. J G. Starke, Public International Law
2. Oppenheim, Public International Law Vols. I & II
3. Briely, Law of Nations
4. Ian Brownline, Principles of Public International Law
5. O. Connel, Public International Law Vol. I & II
6. Dr. Gopal Sharma- Public International Law (in Nepali)
7. Madhav Poudeal- Public International Law (in Nepali)

Reference Books

1. Principles of International Law- Hans Kelsen
2. Manual of Public International Law- edited by Max Sorensen
3. International Law- D. W. Greig

4. Modern International Law—R. C. Hingarani
5. United Nations Charter
6. Statute of I. C. J.
7. Other relevant N. N Documents

अभ्यास अदालत (Moot Court)

क्षेत्र: अनिवार्य

पूर्णाङ्क: ५०

पाठघाँश भार-प्रतिहप्ता २ घण्टा

कानूनका विद्यार्थीहरूका लागि निर्धारित पाठ्यक्रम मुटकोर्टमा भाग लिनु पर्ने अनिवार्य गरिएको छ । यसको मुख्य तात्पर्य कानूनको किताबी ज्ञान मात्र नभई कानूनी पेशाको व्यवहारिक पक्षमा समेत अनुभव प्राप्त गर्न सक्नु भन्ने हो । प्रत्येक विद्यार्थीले तोकिएको समयमा मुटकोर्टमा भाग लिन आफ्नो नाम दर्ता गराउनु पर्नेछ । विद्यार्थीलाई कानूनको प्रयोगात्मक पक्षमा बढी ज्ञान दिलाउने नै मुटकोर्टको मुख्य उद्देश्य हुनाले देहाय बसोजिम मुटकोर्टको सञ्चालन गरिने छ ।

- १) मुटकोर्ट गर्ने विद्यार्थीलाई सम्बन्धित निर्देशक समूहले देवानी र फौजदारी मुद्दाको विषय दिने र सो विषयमा काल्पनिक तर कानूनी तथ्यमा आधारित मुद्दा कल्पना गरी पहिलो पुनरावेदन तहसम्मको मिसिल खडा गर्न लगाउने छ ।
- २) प्रत्येक कक्षाको दिन प्रारम्भमा सो कक्षाका लागि निर्धारित निर्देशक शिक्षक समूहले सम्बन्धित लिखत कसरी तयार गर्ने र त्यसका लागि ध्यानमा राख्नु पर्ने कुराका सम्बन्धमा जानकारी दिने छन् । लिखत तयार गर्दा कुनै शङ्का कठिनाई उत्पन्न भएमा सम्बन्धित निर्देशक शिक्षकसँग सम्पर्क राख्नु पर्ने छ र निजलाई आवश्यक सल्लाह दिइने छ ।
- ३) निर्देशक शिक्षकको निर्देशकका अधीनमा रही प्रत्येक विद्यार्थीले आफूले लिएको विषयमा मुद्दाको पूरा मिसिल तयार गर्नु पर्नेछ । सो मिसिल पूरा गर्ने प्रत्येक दिन एक कागज तयार गरी थप्दै जानु पर्नेछ । उदाहरणको लागि मुद्दाको मिसिल खडा गर्ने सबैभन्दा पहिले फिरादपत्र तयार गर्ने र त्यस्तो फिरादपत्र अदालतले दर्ता गर्ने सबै रीत पुगेको भई रीतपूर्वक गर्दा समेत हुनु पर्दछ । फिरादपत्र दर्ता भएपछि बादीलाई तारेखमा राखी प्रतिवादीका नाममा इतलायनामा वा समाह्वान जारी गर्ने र सो इतलायनामा वा समाह्वान रीतपूर्वक तामेल भई तामिली प्रति मिसिल सामेल हुनु पर्दछ । प्रतिवादीको प्रतिउत्तर तयार गर्ने र बादीको दावी बिकिरलाई

खण्डन गरी सबुद प्रमाणको विवरण तयार हुनु पनि आवश्यक छ । बादी प्रतिवादी जोडिने दिन मुद्दा पेश भएपछि न्यायाधीशको हैबियतले मुद्दा निर्णय गर्ने कुन कुन विवाद उठेका छन् र सो विषयमा साक्षीले बुझ्नु पर्ने हो सो बुझ्ने आदेश तयार गर्ने र ती बुझिएका प्रमाणका कागज समेत मिश्रिल सामेल राखी मुद्दाको मिश्रिल फैसला गर्ने अङ्ग पुऱ्याउने, फैसला निर्णय गर्ने र फैसला पत्र तयार गर्ने काम गर्नु पर्दछ । यी सबै कार्य सिद्धिएपछि मुद्दाको मिश्रिल पूरा हुन्छ । यी कार्यहरू प्रत्येक विद्यार्थीले मुटकोर्ट अवधिभित्र पूरा गरी आफूले तयार गरेको मिश्रिल मुटकोर्ट संचालन गर्ने शिक्षकको सिफारिश सहित बुझाउनु पर्ने छ ।

- ४) मिश्रिल तयार गर्ने काम सकिएपछि आफूले गरेको फैसलामा उल्लेख गरेको निर्णय बुँदालाई आधार बनाई जुन पक्षलाई हराएको हो सो हराउनु पर्ने कारण र जित्ने पक्षलाई जिताउनु पर्ने कारण उल्लेख गर्दै निर्देशक शिक्षक समुह समक्ष आफ्नो बहस प्रस्तुत गर्नुपर्ने छ ।
- ५) देवानी र फौजदारी मुद्दाको सम्बन्धमा विद्यार्थीले बुझाएको मिश्रिल एवं बहसको आधारमा मूल्यांकन हुनेछ ।
- ६) प्राइभेट विद्यार्थीहरूले ३० दिनको मुटकोर्ट कक्षा पूरा गरी मिश्रिल त्रि. वि. परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय जमलमा बुझाउनु पर्नेछ ।

LABOUR LAW

Area: Optional

F.M.: 50

Course Objectives:

- To enable students to have the basic knowledge of industrial jurisprudence.
- To impart them with the knowledge of industrial law.

Course Details:

1. Basic Conception & historical Background
  - a) The meaning and scope of industrial Jurisprudence
  - b) Meaning of Industrial Law
  - c) Sources of Industrial Law
  - d) Concept of Industrial Justice.
  - e) Capital Labour relations & Labour Management relation
  - f) Industrial Jurisprudence & the fundamental Rights of the workers
  - g) International Labour Organization & Industrial Jurisprudence.
  - h) History of Nepalese Industrial Legislation

2. Elements of Industrial Law

- a) Wages
- b) Hours of work
- c) Worker's health, safety & Welfare
- d) Children in industry
- e) Social insurance
- f) Social security
- g) Woman in industry
- h) Punishment of workers
- i) Labour Court
- j) Investigation and settlement of industrial disputes
- k) Prevention of industrial disputes
- l) Trade Union
- m) Profit sharing
- n) Workman's compensation
- o) Labour participation in management.

Recommended Reading Materials

१. औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०३८
२. कारखाना तथा कारखानामा काम गर्ने मजदुर सम्बन्धी ऐन, २०१६ र नियम २०१२
३. मुलुकी ऐन ज्याला मंजुरीको महल
४. नेपाल औद्योगिक विकास नियम ऐन, २०४६
५. बोनस ऐन, २०३० र नियमावली, २०३८
६. औद्योगिक प्रशिक्षार्थी तालिम ऐन, २०३६

Reference Materials

1. S. R. Samart, Industrial Jurisprudence
2. P. C. Mallik, Industrial Law
3. Bargi, Bonus Act
4. Rastogi, Labour Problems & Social Welfare
5. T. Smith & wood, Industrial Law
6. Industrial Law Journals Published by Industrial Law Society, Sweet & Maxwell.
7. पवनकुमार भोस्ला, औद्योगिक विधिशास्त्र
8. काशीराज दाहाल, औद्योगिक कानून ।

ELECTION LAW

Area: Optional

Full Marks: 50

Course Objectives

The general objective of this course is to impart knowledge to the student about the general principles of the Law of Election and the provisions of constitutions and also to acquaint the students with various laws relating to election.

Course Details

1. General Introduction
  - a) Meaning & importance of election law
  - b) Historical development of election law in Nepal
2. Electoral Systems
  - a) Adult franchise
  - b) Direct & indirect election
  - c) Proportional Representation
  - d) Electoral Collage
  - e) Voting Right
3. Election different levels
  - a) Election in village Development Board and Municipalities
  - b) Election in district Development Board
  - c) Election of Parliamentary Members
4. Election authorities
  - a) Constitutional power and functions of Election commissioner
  - b) Appointment, power and function of polling officer, presiding officers & Returning officers
  - c) Role of Election Commission regarding election
5. Crime and Punishment
  - a) Crime relating to election
  - b) Jurisdiction & Trial
  - c) Punishment for election crime
6. Code of conduct of the political parties

Recommended Reading Materials

1. Constitution of the Kingdom of Nepal, 2047
2. Election Commission Act and Rules
3. The people's Representative Election Act and Rules and guide lines.
4. National Council Election Act.
5. Local Bodies Election Act and Rules
6. Election Constituency Delimitation Commission Act
7. Dobra's Election Cases of India
8. Nepal Law Review, Kanoon Patrika, Nyayadoot (Journals & Report)

ENVIRONMENTAL LAW

Area : Optional
Objectives

Full Marks: 50

- a) The main objective of this course is to expose the students to Nepalese environmental laws as well as to familiarise them with the international laws and practices on environment.
- b) To familiarise the student of their role for the protection of environment.
- c) Enhance legal skill to deal with the problems relating to the environment.

1. Introduction

- a) Definition of Environment
- b) Basic Environmental Ideas
  - i) The Planet earth ii) Atmosphere iii) Hydrological cycle
  - iv) Climatic factors v) Energy flow (food Web)
  - vi) Distribution of plants and animals
  - vii) Above concepts in Nepalese context
- c) Global Environmental Problems
  - i) Over exploitation ii) Pollution
  - iii) Global Concern (Global Warming, Depletion of ozone layer etc.)
- d) Solutions and Attempts
  - i) Conservation
  - ii) Environmental Impact Assessment (EIA)
  - iii) Public awareness

2. General Introduction of International Environmental Law

- a) General History of Environmental Law
- b) The scope of the International Law
- c) Classification of Environmental Law
- d) Major International Environmental Laws
- e) International Institutions related to Environmental Concerns

3. Nepalese Laws on Environment

- a) The Constitution of the Kingdom of Nepal 2047 (1990)
- b) Environmental policy of HMG
- c) Classification of Nepalese Acts/Rules relating to Environmental conservation.
- d) Selected Acts Relating to the Environmental Conservation. (inclusive of related rules)-relevant provisions only.
  - 1. Ancient Monuments Protection Act. 2013 (1950)

2. Animal Feed Act, 2033 (1976)
3. Aquatic Animal Protection Act, 2017 (1961)
4. District Development Board Act, 2047 (1990)
5. Factory and Factory Workers Act, 2016 (1958)
6. Food Act, 2023 (1966)
7. Forest Act, 2018 (1961)
8. Forest Protection (Special Arrangement) Act, 2024 (1967)
9. Industrial Enterprises Act, 2038 (1979)
10. Irrigation, Electricity and Related Water Resources Act, 2024 (1967)
11. Kathmandu Valley Development Authority Act, 2045 (1987)
12. Land Administration Act, 2024 (1967)
13. Land Revenue Act, 2033 (1977)
14. Mines and Minerals Act, 2042 (1985)
15. Municipality Act, 2047 (1990)
16. National Parks and Wildlife Conservation Act, 2029 (1973)
17. Nepal Petroleum Act, 2040 (1983)
18. Nepal Drinking Water Corporation Act, 2046 (1989)
19. New Civil Code of Nepal, (1962)

Chs— जग्गा छावाद गर्नेको महल, जग्गा मिच्नेको, घर बनाउनेको, प्रागो लगाउनेको, चौगाथाको, पशुकरणीको

20. Plants Protection Act, 2029 (1972)
21. Private Forest Nationalization Act, 2013 (1957)
22. Soil and Watershed Conservation Act, 2039 (1982)
23. Solid Waste Management and Resource Mobilisation Act, 2044 (1986)
24. Tourism Act, 2035 (1978)
25. Town Development Committee Act, 2019 (1963)
26. Town Planning Projects Implementation Act, 2029 (1973)
27. Town Development Act, 2045 (1988)
28. Village Development Board Act, 2047 (1990)
29. King Mahendra Trust for Nature Conservation Act, 2039 (1982)

e) Suggestive Measures for the Enforcement of Environmental law.

- i) Need for a comprehensive Environment Act.
- ii) Quantification and evaluation problems.
- iii) Economic incentives
- iv) Technology forcing
- v) Penalty

Recommended Readings:

1. The Constitution of the Kingdom of Nepal, 1990
2. All the Nepalese acts related ac above
3. Deceleration of the UN conference on the Human Environment June 16, 1972 (UN Doc A/conf/48/4)
4. World Conservation Strategy for the 1990s, draft, pub. World Conservation Union (IUCN) 1990.
5. HMG/IUCN, Building on Success: The National Conservation Strategy for Nepal, (Kathmandu 1988)
6. Relevant Publication of ICIMOD & Dept. of soil Conservation and Watershed Management
7. Alberitiere, D. Legal Aspects of invironmental Policy in the Kingdom of Nepal (Pub FAO. Rome 1993)
8. New ERA, Basic Issues in Environmental Management in Nepal, (Kathmandu, 1990)
9. UNICEF, Women, Children Environment and Sustainable Development in Nepal, (Kathmandu, 1990)
10. Environmental Law and Policy, (Anderson, Little Brown Co. Canada 1984)
11. Our common Future, (Pub by UN World Commission on Environmental and Development, (Oxford University Press 1987)
12. B. Johnston, International Environmental Law, 1974
13. Vienna Convention, UNDP, 1985
14. Montreal Protocal, UNDP, 1987
15. UN Convention on the Law, 1982

Prescribed Cases

1. Saukhat Ansari v. Jalesore Nagar Panchyat et. al. Ne.Ka.Pa. (Nepal Law Journal), 2046/987, Certiorary.
2. Juddha Bahadur Malla et. al. v. Ambika Prasad Regmi et. al. op. cit. 2045/47, Certiorary.

3. Mahendra Prasad Pandey Chhettri v. Tek Bahadur Tamang et. al. op cit, 2045/50, Certiorary.
4. Durga Bahadur Rana v. HMG Department of Mining Decision No. 895, Certiorary. 2032/11/23
5. Panchadhoj v Balbir F. B. 280/242,2021/20/3
6. Editor of the Weekly Newspaper 'Ranko' Devendra Chudal v. Dairy Development Corporation et. al, writ No 2339, (2044) Certiorary 2005/4/27/5.

INTERNATIONAL AIR & SPACE LAW

Area : Optional

Full Marks : 50

Course Objectives :

To acquaint the students with international and national laws concerning air and space.

To appraise the students with principles and practices of aerial navigation with critical appreciation of the growing importance of air and space law.

- a) To point out the contributions of ICAD in the development of the air law.
- b) To describe the role and contributions of the UN in the development of air and space law.

Course Details

1. Introduction

- a) International air laws and its sources
- b) Chicago Convention
- c) Nepalese law concerning air and other bilateral agreements

2. Air space

- a) Defination of air space
- b) Sovereignty over air space
- c) Registration of air craft

3. Carriers Liability

- a) Warshaw Convention and Hague Protocol
- b) The Guadalajara Convention and Montreal Agreement
- c) Non-scheduled carriers liability
- d) Hijacking
  - i) Tokyo convention
  - ii) Hague convention
  - iii) Montreal convention

4 Role and Function of ICAD

- a) Role and Function
- b) Settlement of International Disputes

5. The Rome convention on damage caused by foreign aircraft to third parties on the surface
6. Law of Outer Space
  - a) Defination
  - b) Distinction between air space and outer space
  - c) Doctrine of sovereignty
  - d) Liability for accidents by objects launched in the outer space
  - e) Social protection to astronauts
  - f) Disarmament and outer space

Recommended Books :

1. Cheng, The law of international air transport 1962 achs manfred
2. Shawcross and Beaumont, Air law
3. Monair, Air law
4. Civil Aviation Act of Nepal, 2016
5. Royal Nepal Airlines Corporation Act, 2019

INTERNATIONAL TRADE LAW

Area : Optional

F. M.: 50

Course Objectives

- a) Exposition of the subject-matter with the help of United Nations Documents, UNCITRAL work and the UNCTAD works and Development
- b) To appraise the students with the contribution of the UN and its specialized agencies
- c) To familiarise the existing trade treaties of Nepal with foreign countries

Course Details

- a) Concept of international trade law
- b) Joint-ventures and multinational corporation
- c) Bill of leading
- d) International sale of goods
- e) International bill of payments
- f) Incoterms.
- g) Foreign Exchange
- h) Standard contact
- i) Most favoured nations clause
- j) GATT (Transit of land locked countries including Barcelona and New York conventions)
- k) UNCTAD

- l) European Economic Community
  - m) Settlement of disputes
  - n) International Commercial Arbitration
  - o) Enforcement of foreign judgements and awards
- Recommended Books**

1. Schmitthoff C. M. (ed), The Source of the Law of International Trade
2. Curzon, G. Multinational Commercial Diplomacy
3. Civil Schmitthoff, The Export Trade
4. R. David and T. Popeson, (Bucharest) The Law of International Trade : A new task for national legislations or a new mercatoria.
5. Goldman, S. Subin and L. Siguros, The International Unification and Harmonization of the Law, regarding Multinational companies
6. Dr. Y. P. Pant, Problems and Development of smaller Countries
7. Joy Cherian, Investment Contracts and Arbitration
8. UNCTAD, UNCITRAL GATT and AALCC Documents

TAXATION LAW

Area : Optional
Objectives

Full Marks : 50

- a) To give preliminary knowledge of the concept of taxation to the students.
- b) To acquaint them with the basic nature and construction of taxation enactment.
- c) To familiarize the students with the law of taxation in Nepal especially Income Tax Act, Sales Tax Act, House and Land Tax Act and the Property Tax Act.
- d) To enable the students to have critical appreciation of leading cases relating to Taxation decided by the Supreme Court of Nepal.

Course Details

1. Introduction
  - a) Meaning and objectives of taxation
  - b) Kinds and nature of taxation
  - c) Rules of construction of taxation

- d) Nature of taxation law
- 2. Basic Concept and Terminology
  - Definition and interetation of basic terminology under Income Tax Act, 2031
- 3. Basic of Charges
  - Relation between Income Tax Act and Financial Act.
- 4. Sources and Computation of Income
  - a) Meaning and kinds of the sources of income.
  - b) Relation between different sources.
  - c) Coputation of total income under different sources.
  - d) Deductions allowable while computing net income.,
- 5. Filling of returns and assessment
  - a) Process for filling returns.
  - b) Assessment of income of an individual, family or spouses.
  - c) Assessment of income of small taxpayers.
  - d) Assessment of income of a firm.
  - e) Assessment of income of a company.
  - f) Assessment of income of a minor or an incapacitated person.
  - g) Assessment of income of a non-resident.
  - h) Assessment of income of deceased person.
    - i) Assessment, re-assessmen, and additional assessment.
- 6. Exempted Income
  - a) Kinds and nature of exempted income.
  - b) Incidence of double taxation.
  - c) Exemption granted by the government in certain cases.
- 7. Income tax authorities
  - a) Kinds of authorities (Administrative Judicial)
  - b) Appointments and composition   c) Powers and Function
- 8. Collection recovery and refunds of tax
  - a) Collection of taxes
    - i) Advance tax collection   ii) Deduction at source
  - b) Recovery   c) Resund of tax
- 9. Offences prosecution and penalties
  - a) Different offences under the Act.
  - b) Modesand procedure of prosecution.
  - c) Penalties impossible for different roffences.

10. Appel and revision

- a) Jurisdiction of appealate authorities   b) Ground of appeal
c) Procedure for appeal   d) Power of tribunals

11. Sales Tax

- a) Nature and purpose of Sales Tax Act.
b) Difference between direct and indirect taxes.
c) Definitions and interpretation of basic terminology under Sales Tax Act.
d) Procedure for returns and assessment of Sales Tax.
e) Collection and recovery   f) Penalties under the Act
g) Appeals

12. House and Land Tax

- a) Nature and Purpose of the Act.
b) Basic terminology and interpretation.
c) Collection and assessment   d) Collection and penalties
e) Appeals

13. Property Tax Act

- a) Nature and purpose of Property Tax Act.
b) Procedure for returns and assessment of property tax.
c) Collection and recovery   d) Penalties under the Act.
e) Appeals

Recommended Reading Materials

1. Income Tax Act, 2031   2. Sales Tax, 2023 and Rules
3. House and Land Tax Act, 2019
4. Revenue Tribunal Act, 2031 and Rules
5. Tax Disposal Commission Act, 2033
6. Property Tax Act, 2047

Reference Reading Materials

1. Income Tax Law in India- Kanga and Palgiwala
2. The Law of Income Tax in India- V. S. Sundaram
3. Law and Practice of Welth Tax- Sukumar Bhattacharya

Prescribed Cases

- १) रामजीप्रसाद शाह वि० कर कार्यालय, जनकपुर समेत, ने० का० प०
२०४७।१४७ मु० उत्प्रेषण (कर निर्धारण) ।
२) विएलाल शाह वि० कर कार्यालय, जनकपुरधाम समेत, ने० का० प०
२०४७।१३६ मु० उत्प्रेषण (अनुमानित आय विवरण सूचना) ।

- ३) हंशराज गोल्छा वि. कर कार्यालय, विराटनगर ने०का०प० २०४६।३५५ मु. आयकर ।
- ४) मदनलाल सरावगी वि० कर कार्यालय, वीरगञ्ज समेत, ने० का० प० २०४५।११७८ मु० उत्प्रेषण (बिक्री कर) ।
- ५) नेपाल रिसार्टस प्रा. लि. हडकडको म्यानेजिङ्ग डाइरेक्टर वि. कर अधिकृत, कर कार्यालय, काठमाडौं, ने. का. प. २०४५।६४४ मु० उत्प्रेषण (आय विवरण) ।
- ६) मेनेजिङ्ग डाइरेक्टर वृज किशोर कलवार वि० कर कार्यालय, काठमाडौं समेत, ने० का० प० २०४५।५७३ मु० उत्प्रेषण (लिलाम बिक्री) ।
- ७) गोस इन्टरनेशनल प्रा. लि को तर्फबाट सञ्चालक सुरजमल भगत वि. श्री भन्सार कार्यालय वीरगञ्ज समेत, ने०का०प० २०४४।१२३ मु० उत्प्रेषण (बिक्री कर) ।
- ८) नारायण श्रेष्ठ वि० आय निर्धारण समिति कर विभाग लाजिम्पाट समेत, ने०का०प० २०४४।८२७ मु० उत्प्रेषण (खुद आय) ।
- ९) कुलवीर सिंह तुलाधर वि० श्री मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय अदालत, काठमाडौं समेत, ने० का० प० २०४३।१०११ मु० उत्प्रेषण (आर्थिक ऐन) ।
- १०) धानन्दभक्त राजभण्डारी वि० श्री ५ को सरकार, अर्थ मन्त्रालय समेत, ने०का०प० २०४३।४६४ मु० उत्प्रेषण (संस्थानको आय) ।

तेस्रो वर्ष (Third Year)

INTERNATIONAL INSTITUTIONS AND HUMAN RIGHTS

Area : Optional

Full Marks : 100

Course Objectives

- a) To identify the role of international institution in the maintenance of world peace and security.
- b) To identify the development of law through international organizations.
- c) To appraise the contributions of international organizations towards international economic and social order.
- d) To familiarise the student with the role of Nepal in various international institutions.
- e) To identify the origin and development of the concept of Human Rights.
- f) To familiarise the student with the Nepalese Legal Provisions on Human Rights.

Course Details

A. Introduction Institutions

1. Introduction

- a) Definition of International Institutions
- b) Nature and Scope of International Institutions
- c) Classification of International Institutions
- d) Role and Importance of International Institutions

2. Origin and Development of International Institutions

a) International Conference

i) The Holy Alliance	ii) The Concept of Europe
iii) The Hague System	iv) The League of Nations

3. League of Nations

- a) Preamble and purpose
- b) Creation of the First International Organization
- c) Major objective
- d) Functions and powers of the League
- e) Voting procedure
- f) Success & Failures of League System

4. United Nations

- a) Historical Background
- b) Purpose and Principles

- c) Membership
- d) Organs: (Critical analyses of the powers, Functions and Achievements of each organ to be dealt upon seperatly)
  - i) The General Assembly   ii) The Security Council
  - iii) The Economic and Social Council
  - iv) The Trusteeship Council   v) The Secretary General
- 5. The International Court of Justice
  - a) Background   b) Composition   c) Access to the Court
  - d) Jurisdiction of the Court
  - e) Development of International Law: through the critique of the functioning of the ICJ.
- 6. Some major specialized agencies of the UN and other international agencies
  - i) UNESCO   ii) ILO   iii) IMF   iv) IBRD
  - v) ICAO   vi) FAO   vii) UPU
- 7. Outline of some Regional Organizations
  - i) ESCAP   ii) ADB   iii) ASEAN   iv) AALCC
  - v) SAARC   vi) OAU   vii) EFC, CAS
- B. Human Rights
  1. Historical Background of Human Rights
    - a) Views of jurist   b) The Doctrin of Natural Rights
  2. International Protection of the Rights of Aliens
    - a) International
    - b) International Regulations of Private Represals
    - c) Denial of Justice and International Responsibility
    - d) Violation of Human Rights and International Responsibility
  3. Humanitarian Intervention
    - a) Views of intervention
    - b) Intercession and rescue operations
    - c) UN Charter Article 2nd other convenants and conventions (generaly)
  4. International protection of Minority Rights
    - a) Report of the League of Nations on Protection of Minorities (dated 6 June 1929)
    - b) Procedure for International Protection of Minorities in Upper Silesia.
    - c) Legal Validity of the Uaderstanding Concerning Minorities.

- d) International Instruments for the Protection of Minorities after Second World War.
- 5 United Nation as Protector of Human Rights
    - a) Human Rights and the UN an overview
    - b) Human Rights Practice of the Political Organs of the United Nations.
    - c) Communications from individuals and Organizations Alleging Violations of Human Rights.
    - d) International Convention of the Elimination of all forms of Racial Discriminations.
    - e) Covenants on Human Rights and the Optional Protocols.
  6. Regional and National Arrangements on the Human Rights
    - a) The European Convention on Human Rights
    - b) The American Convention on Human Rights
    - c) African Convention of Human Rights
    - d) Consideration for Asian Convention
    - e) Human Right Provision under Nepalese Constitution
    - f) UN Convention on Human Rights to which nepal is a party

Recommended Books

1. A. H. Robertson, On Human Right.
2. Sohn and Burgenthal, International Protection of Human Rights.
3. Ian Brownlie, Basic Documents on Human Rights.
4. Lillich, R. B. Humanitarian Intervention.
5. Nagendra Singh, Human Rights & International Cooperation.

Reference Books

1. Lauterpacht, International Law and Human Rights.
2. Evan Luard, The International Protection of Human Rights.
3. Carey, J., International Protection of the Human Rights.

Prescribed Human Rights Reference

1. Dr. Gopal Sharma, International Institutions (in Nepali)
2. Katak Bdr. Malla, Human Rights (in Nepali)
3. Dinesh Tripathi, Human Rights (in Nepali)

MAJOR LEGAL SYSTEM

Area : Compulsory

Full Marks : 100

Course Objectives

- a) To impart the students with the basic fundamentals of the major legal system of the world.
- b) To enable them to analyse and understand the similarities and difference between the major legal system of the world.

Course Details

1. Law of Romans-Germanic Family
  - a) Concept and sources of law
  - b) Origin, development, influences and divisions of Roman Law
  - c) French Law
    - i) Origin & Development
    - ii) Characteristics
    - iii) Courts and Jurisdiction
    - iv) Role of precedent in French law as compared with English law
  - d) German Law
    - i) Historical background
    - ii) Court and Jurisdiction
  - e) Japanese Law
    - i) Historical background
    - ii) Court and Jurisdiction
    - iii) Legal profession
2. English Law Family
  - a) Historical background and reforms of English law in modern period sources of English law, Judicial organization and legal profession.
  - b) Law of the United States of America
    - i) General Introduction
    - ii) Structure (Federal Law and State Law)
    - iii) Sources of law
    - iv) Judicial organization
    - v) Legal profession
3. Law of Religious Family
  - a) Concept and Sources of Law
  - b) Muslim Law
    - i) Sources and school
    - ii) Historical development
    - iii) Marriage and inheritance
4. Law of Socialist Family

- a) Concept and sources
- b) Chinese Law-Characteristics and Judicial organization
- 5. Roman Law
  - A. Introduction
    - a) What Roman Law is
    - b) Roman Law in the historical perspective
  - B. Sources of Roman Law
    - a) The twelve table   b) Pontifical   c) Jus gentium
    - d) Prator's Edicts   e) Sentes Consultum   f) Customs
    - g) Resoones Preidentium   h) Justinian's codification
  - C. The Division of Roman Law
    - a) The Law of Persons   b) The Law of Property
    - c) The Law of Succession   d) The Law of Obligation
    - e) The Law of Procedure

References

1. Major legal system of the world today- Rene Devid and E. C. Brierly.
2. Comparative Law - Gutteridge.
3. Introduction to legal method- John Farrar.
4. Comparative Law- Jain and Mathur.
5. An Introduction to the legal system of the United States- E. Allan Farus Worth.
6. Major legal system of world (in Nepali)- Rebat Ram Khanal
7. An introduction to English legal history- J. H Baker
8. General Principles of English Law- P W. D Redmond
9. The Judicial Process- Heury J. Abrahm
10. Historical introduction to the study Roman Law- Jolowioz
11. Textbook of Roman Law- Buckland
12. Outlines of Roman Law- Hamid Ali
13. Roman Law in the Modern World- Sherman
14. Institute of Roman Law- Sohm

PROPERTY LAW

Area: Compulsory

Full Marks : 100

Course Objectives :

- a) To give general and theoretical knowledge on the law of property with special reference to Nepalese Laws.
- b) To impart a comparative and critical knowledge on the law of

property specially of Nepal, India and U. K.

- c. To impart critical knowledge of the nature and development of land law in Nepal.
- d. To enable the students to have critical appreciation of leading cases and relating to property law decided by supreme court of Nepal.

Course Details:

1. General introduction of the law of property.
2. Meaning of the term property
3. Kinds of property
4. Modes of acquisition of property,
5. Examination of constitutional and legal rights of the property in Nepal.

6. Critical study on relevant provisions of the following Mahals of Muluki Ain.

क) कल्याण धनको, ख) जमानी बस्नेको, ग) गुठीको, घ) जग्गा छावाद गर्नेको, ङ) जग्गा पजनीको, च) जग्गा मिच्नेको, छ) घर बनाउनेको, ज) लोग्ने स्वास्नीको, झ) अशवण्डाको, ञ) स्त्री अंश धनको, ट) धर्म-पुत्रको, ठ) अपुतालीको, ड) लेनदेन व्यवहारको, ढ) नासो धरोटको, ण) दामासाहीको, त) दान बकसको, थ) रजिष्ट्रेशनको, द) बाँकी नतिर्नेको

7. Traditional land tenure system of Nepal.

a) Privileged land ownership (Birta)
b) Institutional land ownership (Guthi)
c) Land assignment system (Jagir)
d) Communal land ownership (Kipat)
e) Feudalistic land ownership (Jamindar)
f) Labour land ownership (Rakam)

8. Existing laws of land redistribution and land use.

क) भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ र नियमावली, ख) गुठी संस्थान ऐन, २०३३
ग) विर्ता उन्मूलन ऐन, २०१६, घ) उखडा सम्बन्धी ऐन, २०२१

9. Existing laws of land administration.

क) जग्गा नाप जाँच ऐन, २०१६ र नियमावली
ख) भूमि प्रशासन ऐन, २०२४ ग) मालपोत ऐन, २०३४

10. Intellectual property law in Nepal

Recommended Reading Materials

१. नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७
२. मुलुकी ऐन भाग ३
३. भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ र नियम
४. गुठी संस्थान ऐन, २०३३
५. विर्ता सम्मूलन ऐन, २०१६
६. उखडा सम्बन्धी ऐन, २०१६
७. जग्गा (नाप जाँच) ऐन, २०१० र नियमावली
८. भूमि प्रशासन ऐन, २०२४
९. मालपोत ऐन, २०३४
१०. पेटेन्ट डिजाइन र ट्रेड मार्क ऐन, २०२२
११. प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०२२
12. Salmond on Jurisprudence (property chapter only)
13. M. C. Regmi, Land ownership in Nepal.
14. M. C. Regmi, Land Tenure and Taxation in Nepal.

Reference Book

1. K. Krishna Meno, The Law of Property.
2. G. M. Sen, The Law of Property.
3. S.M. Shah, Lectures on Transfer of Property
4. Transfer of Property Act of India.
5. French Civil Code
6. Mukherjee, Hindu Law of Religion and Chritable
7. Mulla, Indian Registration (1973 ed).
8. नेपाल कानून परिचर्चा, न्यायदूत र नेपाल कानून पत्रिकाका सम्बन्धित लेखहरू ।
9. जाइन्द्रबहादुर श्रेष्ठ, सम्पत्ति कानून, (ने. का. कि. के. २०४१)
10. भूमि प्रशासन दिग्दर्शन, काठमाडौं (भूमि सुधार मन्त्रालय)
सर्वोच्च अदालतबाट निर्णित मुद्दाहरू
१. शान्तिदेवी थापा वि. जगतकुमारी थाहा समेत— ने. का. प. २०३५।१३३मु.
लिखित बदर (धर्मपुत्र) ।
२. पद्मलक्ष्मी राजभण्डारी वि. कृष्णचन्द्रदेवी राणा— ने. का.प. २०४५।१२२५
मु. निखनाई पाउँ ।
३. शिव गौतम समेत वि. तोयानाथ पाण्डे— ने. का. प. २०४६।१ मु. ठेक्का
रकम दिलाई पाउँ (जमानी गर्नेको) ।
४. सूर्यमान श्रेष्ठ वि. असनदेवी श्रेष्ठ— ने. का.प. २०४५।३६१ मु. दर्ता बदर
(बकसपत्र) ।
५. रामकृष्ण पंडित क्षेत्री वि. नानीमैया पंडित क्षेत्री— ने. का.प. २०४७।२५८
मु. निषेधाज्ञा (साविक बाटो) ।
६. कान्छारत्न तुलाधर समेत वि. मायादेवी तुलाधर— ने. का.प. २०४३।६१५

- मु. दर्ता बदर (गुठीको) ।
७. कुलदीपप्रसाद ढु गेल वि. हरिप्रसाद उपाध्याय समेत- ने.का.प. २०४५।१७ मु. उत्प्रेषण (मालपोतको निर्णय) ।
८. किरण मैनाली वि. महमद तौकिर मिया- ने.का.प. २०४३।६६८ मु. लेन-देन (लिखत पास) ।
९. पुण्यमाया भट्टराई वि. श्री मालपोत कार्यालय जाणा समेत- ने.का.प. २०४१।१०६० उत्प्रेषण (लिखित पास) ।
१०. पिताम्बर भूषाल समेत वि. कृष्णराज उपाध्याय- ने.का.प. २०३८ (८) १ मु. हकसप्पा (थैली) ।
११. बाबुगम कुर्मी वि. कल्लु कुर्मी- ने.का.प. २०४६ मु. लेनदेन (बैनापत्र) ।
१२. भोजनलाल यादव वि. रामवरण यादव-ने.का.प. २०४६।१०८१ मु. लेनदेन (घपुताली) ।
१३. रामतुलियादेवी कनुमाइन समेत, वि. महेश्वर साहू कानु समेत-ने.का.प. २०४६।६३१ मु. लिखितम दर्ता बदर दर्ता कायम (अशको अर्तहीनता) ।
१४. तीर्थमान शाक्य-समेत वि. जमुनादेवी शाक्य ने.का.प. २०४४।५३६ मु. नामसारी दर्ता बदर (ज्यूनि) ।
१५. शेषनाथप्रसाद कुर्मी वि. मकबुल अहमद समेत- ने.का.प. २०४६।११७ मु. उत्प्रेषण (मोहियानी हक सर्भेबारे) ।
१६. रामसुन्दर मेहता वि. भूमिसुधार अधिकारी भू.सु. का. शिवाहा समेत- ने.का.प. १०४३।१०२३२ मु. उत्प्रेषण (न्यायिक मत) ।
१७. नारायणदत्त बराल वि. प्रमुख नापी अधिकृत ६ तं. नापी गोश्वारा समेत- ने.का.प. २०४५।२६१ मु. उत्प्रेषण (जग्गा नापजाँच) ।
१८. श्रीमती रत्न केशरी उदास वि. श्री मालपोत विभाग, बबरमहल, काठमाडौं समेत- ने.का.प. २०४३।१०४१ उत्प्रेषण (मालपोत ऐन) ।
१९. नरेन्द्रविक्रम थापा क्षेत्री वि. गुठी संस्थान, केन्द्रीय कार्यालय काठमाडौं- ने.का.प. २०४५।५६० मु. राजगुठी कायम गरी पाउँ (धर्मलोप समेत) ।
२०. सानुकाजी वि. तिलकबहादुर- ने.का.प. २०२७।३३३ मु. जग्गाबाट मोही निष्कासन गराई पाउँ ।

HINDU JURISPRUDENCE AND NEPALESE LEGAL SYSTEM

Area: Compulsory

Full Marks: 100

Course Objectives:

- a. To impart the basic idea of the fundamental principles and concept of Hindu Jurisprudence.
- b) To make the students understand the influence of Hind Jurisprudence in Nepali legal system.
- c) To enable the students to identify the basic nations of Nepali legal system.

Course Details:

Part- I Hindu Jurisprudences

1. General Introduction:
  - a. Meaning and concept of Hindu Jurisprudence.
  - b. Nature of Hindu Jurisprudence.
  - c. Evolution of Hindu Jurisprudence.
2. Hindu concept of law:
  - a) Meaning of law
  - b) Sources of law
  - c) Schools of law
  - d) Structure of Hindu Society
3. Interpretation
  - a) The scope of interpretation
  - b) The method of interpretation
  - c) Conflicts between texts & customs
4. Duty of the King
5. Hindu ministration of justice: Procedure
6. Hindu concept of justice:
  - a) Meaning of justice according to Hindu view.
  - b) Concept of punishment.
7. Hindu concept (introduction only)
  - a) Contract
  - b) Partnership
  - c) Marriage
  - d) Money lending
  - e) Mortgage
  - f) Possession
  - g) Ownership.

Part II-Nepali Legal System

- 1 The Concept, Methodology & Functioning of Nepalese legal system in the present Context.
2. Historical background:
  - a) Law before the Lichhavi period.
  - b) Legal history of the Lichhavis.
  - c) Madieval period:
    - i) Social and legal orders of the Malla
    - ii) Administration of Justice during the Mallas.
  - d) Ran Shah & Prithivi Narayan Shah.
    - i) Legal contributions of Ram Shah.

- ii) Prithivi Narayan Shah & his legal reforms.
- e) Period from Prithivi Narayan Shah to Surendra Bikram Shah:
  - i) Law before and after Surendra Bikram Shah.
  - ii) Muluki Ain of 1910 B. S.
- f) Period from Surendra Bikram Shah.
- g) Period from 2007 B. S. to 2017 B. S.
- h) Period from 2017 B. S. to 2047 B. S.

Recommended

Part I

1. General Principles of Hindu Jurisprudence-P. N. Sen
2. The classical law of India-Robert Lingat
3. Hindu law and usages-J. D. Mayne
4. Epochs in Hindu legal history- U. C. Sarkar
5. Introduction to Modern Hindu Law-D. D. Derett

Part II

1. नेपालको न्याय प्रशासन एक ऐतिहासिक सिंहावलोकन -विशाल खनाल
2. विश्वका प्रमुख कानून प्रणाली - रेवतीरमण खनाल
3. लिच्छविकालको अभिलेख-धनबज्र बज्राचार्य
4. Ancient Nepal-Dr. D. R. Regmi
5. Medieval Nepal- Dr. D. R. Regmi
6. Missellaneous Essays Nepal & Tibet-Hudson

References

Part I

1. History of Dharma Sastra, Vol. III v-P. V. Kane
2. याज्ञवल्क्य स्मृति 3. मनु स्मृति 4. मानव न्यायशास्त्र

Part II

1. श्री ५ सुरेन्द्रको पालाको मुलुकी ऐन, १९१०
2. A Study in Nepali Economic History-Mahesa C. Regmi
3. History of Nepal-Wright
4. History of Nepal- London

इन्टर्नशीप वा व्यवहारिक अध्ययन

Area : Compulsory

Full Marks : 50

उद्देश्य:

कानूनको पठन पाठनलाई सैद्धान्तिक पक्षमा मात्र सीमित नराखी

व्यवहारिक अध्ययनलाई स्तर अनुसार परिमाजित गराई हक कानून स्नातक उत्पादन गर्ने गराउने उद्देश्य राखी स्नातक तहमा व्यवहारिक अध्ययन (इन्टर्नशीप) व्यवस्था गरिएको हो ।

व्यवहारिक प्रशिक्षण कार्यक्रमलाई अदालतको कार्यविधिको सर्वेक्षणमा सीमित नराखी अदालतको निरीक्षणका साथै कानूनको पालन र प्रयोगसँग सम्बन्धित कुनै खास समस्याजनक विषय तोकिएका क्षेत्र र ठाउँमा काम गराई त्यसको विषयमा खोजपूर्ण अध्ययन गराउने र विद्यार्थीबाट समाधानजन्य कार्यपत्र पेश गराउने र तोकिएको अवधिको काम कारवाही एवं प्रतिवेदन समेतको सामूहिक मूल्याङ्कनबाट विद्यार्थीहरूको स्तर निर्धारण गर्नु यसको उद्देश्य हो ।

विद्यार्थीहरूमा कानूनको प्रयोग र पालनासँग सम्बन्धित काम कुराको व्यवहारिक ज्ञान बढी परिमाजित हुन जाने र अध्ययन कार्य पूरा गरी उत्तीर्ण भै-सकेपछि कार्यक्षेत्रमा देखा परेका समस्यालाई खोजपूर्ण तरिकाबाट समाधान गर्न गराउने बानी बस्न जाने हुँदा स्नातक तहमा व्यवहारिक कार्य प्रशिक्षण (इन्टर्नशीप) कार्यक्रमलाई खोजपूर्ण अध्ययनको आधारबाट संचालित गराउने उद्देश्य राखिएको छ ।

१. प्रत्येक विद्यार्थीले काम गर्नुपर्ने स्थान र निरीक्षण गर्ने निर्देशक क्याम्पसबाट तोकिने छ र निजको अधिनमा रही निजले तोकिएको स्थानमा रही निर्देशक अनुसार अध्ययन गरी कार्यपत्र तथा पार्नु पर्नेछ ।

२. निर्देशक नियुक्ति गर्ने:

विद्यार्थीको संख्या र अध्यापनको विषयलाई समेत ध्यानमा राखी आवश्यक संख्या निर्देशकहरू डीनद्वारा नियुक्ति गरिनेछ । निर्देशकले विद्यार्थीहरूलाई यस कार्यक्रममा जान्नुपर्ने कुराहरूको सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार जो चाहिने प्रशिक्षण, निर्देशन र सहयोग गर्नेछ ।

३. प्रस्ताव पेश गर्ने:

इन्टर्नशीप अन्तर्गत काम गर्ने प्रत्येक विद्यार्थीले यो कार्यक्रम संचालन हुनु अगावै निम्नलिखित कुरा खुलाई क्याम्पसमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

क) विद्यार्थीको नाम ख) विषय (विशेष रूपले अध्ययन गर्न चाहेको मूल क्षेत्र)

ग) समस्या (मूल क्षेत्र अन्तर्गत खास रूपले अध्ययन गर्ने कुरा)

घ) अध्ययन स्थान

४. प्रस्ताव स्वीकार गर्ने :

विद्यार्थीहरूले पेश गरेको प्रस्ताव हेरी ठीक भए सोही अनुसार र बेठीक भए ठीक गर्न लगाई काम गर्न स्वीकृति दिइने छ ।

५. अध्ययन पद्धतिबारे प्रशिक्षण:

निर्देशकले आफ्नो निर्देशनमा काम गर्ने विद्यार्थीहरूलाई देहायका कुराहरू सहित अध्ययन पद्धतिबारे प्रशिक्षण गराउनु पर्नेछ ।

- क) सहायक सामग्रीको अध्ययन र अदालत भ्रमण:
- ख) अदालती कार्यविधि (फौजदारी, देवानी र संक्षिप्त कार्यविधि)
- ग) खास मुद्दाहरूको सम्बन्धमा आइपर्ने विशेष कार्यविधि
- ङ) आवश्यक तथ्य सङ्कलन गर्ने तरिका
- च) मिसिल अध्ययन गर्ने तरिका

६. तोकिएको ठाउँमा उपस्थित हुने:

व्यवहारिक अध्ययनका लागि तोकिएको स्थानमा विद्यार्थीले नियमित रूपमा उपस्थित हुनुपर्नेछ । स्थान सम्बन्धी आवश्यक जानकारीका लागि पहिलो पटक निर्देशकले पनि विद्यार्थीको साथमा त्यस्तो ठाउँमा उपस्थित हुनुपर्नेछ । तत्पश्चात् विद्यार्थीहरूको नियमितता र अध्ययन प्रगतिबारे बुझ्न समय समयमा निर्देशकले निरीक्षण गर्न सक्नेछ ।

७. निर्देशकको मुख्य कर्तव्य:

- क) विद्यार्थीहरूले जान्न चाहेका शैक्षणिक कुराहरूमा निर्देशन, प्रशिक्षण र सहयोग गर्ने ।
- ख) कार्यपत्र तयार गर्दा त्यस्तो कार्यपत्रको सुपरिवेक्षण एवं त्यसबारेको निर्देशन समय समयमा दिने ।

८. कार्यपत्रको गुण र स्तर:

- क) कार्यपत्रमा सम्बन्धित विषयको अनुशासन तथा स्तर कायम रही विद्यार्थी-हरूमा आफ्नो स्वतन्त्र दृष्टिकोण विकसित हुन सक्ने गराउनु पर्छ । तत्रभन्ने विषयवस्तुमा अरुको विचारको प्रभाव मात्र रहन जाने हुन्छ ।
- ख) खासगरी कार्यपत्रमा विषयको वर्णन गर्ने खालका विवरण भएर मात्र पुग्दैन । हाम्रो मान्यतासँग मिल्दोजुल्दो कार्य व्यवस्था तयार गर्ने खालको पनि हुन सक्नुपर्छ ।

कुनैपनि विषय अध्ययन गर्दा आफ्नो देशको इतिहास, मान्यता, सविधान, कानून र परिपाटीलाई बिसरेर कुनै अरु मुलुकको सैद्धान्तिक आधारमा मात्र विश्लेषण गर्न खोज्दा हाम्रो सृजनात्मक प्रतिभा कुण्ठित हुने सम्भावना रहनेछ । कुनै विषयमा भएको मौलिकता नै नबुझी अथवा त्यस्तो मौलिकतामा केही असंगति भएपनि हाम्रो पृष्ठभूमिभित्र रही आफ्नो प्रकारको मौलिकता दिन

सकने हुनुपर्ने आधारभूत प्रक्रियालाई बिसरेर ग्रह मुलुकको सिद्धान्त मात्र राखी
हो भन्ने सिको गर्नेतर्फ प्रवृत्त गराउन हुँदैन ।

ग) कार्यपत्रको प्रत्येक उप-शीर्षकमा अध्ययन भएका कुराहरूमा स्वतन्त्र छल-
फल भई समस्या यो हो समाधानको उपाय यो हो भन्ने कुराको आदर्शभन्दा
व्यवहारिक पक्षतर्फ विशेष ध्यान दिनुपर्छ ।

विद्यार्थीले व्यवहारिक अध्ययन गरेपछि सो विषयमा एउटा स्पष्ट विवरण
प्राप्त गर्ने सक्ने भएमा विद्यार्थीहरूको परिश्रम खेर जाने छैन त्यसतर्फ विशेष
ध्यान दिनु पर्नेछ ।

६. कार्यक्रमको नमूना पेश गर्ने:

कार्यक्रमको समावाधि समाप्त हुनुभन्दा अगावै प्रत्येक विद्यार्थीहरूले आफू
अध्ययन गरेको विषयमा देहायका कुराहरू खोली कार्यक्रमका नमूना सहित
मध्यावधि प्रतिवेदन निर्देशनसाथ पेश गर्नु पर्नेछ ।

- क) माथि दफा ५ को प्रस्तावमा उल्लेखित कुराहरू ।
- ख) विषयवस्तुको परिचय । ग) विषयको अनुक्रमणिका ।
- घ) प्रत्येक शीर्षकमा वर्णन गरिने विषयहरूका छोटकरी विवरण ।
- ङ) विविल्योग्राफी (सन्दर्भ सामग्रीहरू) ।
- च) दाबी लिएको विषयवस्तुलाई श्रियात्मक रूपले समर्थन हुनु पर्दछ ।
- छ) लेखाइमा अध्ययनको गम्भीरता प्रकट भएको हुनु पर्दछ ।

१०. कार्यपत्रमा हुनु पर्ने विशेषताहरू:

- क) खास विषयको सम्बन्धमा कार्यपत्रबाट के कुरा यकीन गर्न खोजिएको हो
भन्ने कुरा राखरी खुलेको हुनु पर्दछ ।
- ख) कार्यपत्रमा उल्लेखित विषयमा विद्यार्थीले गढेर, भिडेर गम्भीरतापूर्वक
अनुसन्धान गरी प्रस्तुत गरिएको कुरा गहनपूर्वक एव रोचक पक्ष हो भन्ने
पाठकहरूले थाहा पाउन सक्ने हुनु पर्दछ ।
- ग) जुन विषयको कार्यपत्र हो त्यो विषयसँग सम्बन्धित र समस्याबारेको
पाठ्य सामग्रीहरूको खोजपूर्ण अध्ययन हुनु पर्दछ ।
- घ) कार्यपत्रमा आफूले सहायता लिएका पुस्तक एवं पत्र-पत्रिकाहरूको उल्लेख
रीतपूर्वक हुनुपर्ने । जस्तै- ने. का.प.भाग, पृष्ठ संख्याको उल्लेख गर्नुपर्दछ ।
- ङ) आफूले रोजेको विषयवस्तु राखरी गीण गरी मौलिकपन भएको हुनु पर्दछ ।

११. कार्यपत्र तयार गर्न लगाउने:

आफू समझ नमूना पेश भएपछि हेरी जाँची आवश्यक सुधार गर्नु पर्ने भए
सो समेत गराई कार्यपत्र तयार पार्न लगाइने छ । यसरी तयार पारिएको

कार्यपत्र हेरी ठीक भए सोही अनुसार र बेठीक भए ठीक गर्न लगाइन्छ ।
कार्यपत्र नेपाली वा अंग्रेजी कुनै एक भाषामा लेखिएको हुनु पर्दछ ।

१२. कार्यपत्र दुई प्रति पेश गर्नु पर्नेछ ।

प्रत्येक विद्यार्थीले आफुले पेश गर्नु पर्ने कार्यपत्र हस्तलिखित वा टाइप जो भएपनि दुई प्रति पेश गर्नु पर्नेछ ।

१३. कार्यपत्र सम्बन्धी मन्तव्य सहित प्रतिवेदन:

पेश भएको कार्यपत्रको सम्बन्धमा निर्देशकले प्रत्येक विद्यार्थीको आन्तरिक मूल्याङ्कन र अन्य कुराहरू सम्बन्धी मन्तव्य सहित प्रतिवेदन कार्यपत्र परीक्षणको लागि क्याम्पसमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

१४. कार्यपत्र परीक्षण विधि:

कार्यपरीक्षण गर्दा देहायका कुराहरूका आधारमा गरिने छ ।

क) कार्यपत्रको स्तर मास्टर डिग्रीको थेसिस सरल हुनु पर्नेछ ।

ख) लेखाइमा मौलिकता हुनु पर्नेछ । अर्काका भाव, शब्द, विचार र वाक्यहरूलाई सारेको वा रूपान्तर गरी प्रस्तुत गरिएको वा खास अर्थ नै नबुझी उद्धरण गरिएको भए दोषपूर्ण मानिने छ ।

ग) विचारहरू स्पष्ट रूपमा व्यक्त वा परस्पर विरोधी तथ्य एवं सम्भावनाहरू रहन हुँदैन । जुन कुरामा निश्चयात्मक दाबी छ सो कुरालाई तथ्य एवं तर्कद्वारा पुष्टि गरिएको हुनु पर्दछ ।

घ) विषयसँग सम्बन्धित निर्णय, कागजात, लेख वा प्रकाशनहरूको अध्ययन गरेको कार्यपत्रबाट देखिनु पर्दछ । अध्ययन गरेको सामग्रीको उचित उपयोग गरिएको हुनु पर्दछ । त्यस्ता सामग्रीको गलत अर्थ लगाएको हुनु हुँदैन ।

ङ) भाषा र शैली एवं अभिव्यक्ति सही एवं प्रष्ट हुनु पर्दछ ।

१५. कार्यपत्र परीक्षण र कार्यपत्रको स्वीकृति:

प्राप्त हुन आएका कार्यपत्रहरू सम्बन्धी विषयका विशिष्ट व्यक्तिहरूद्वारा परीक्षण गराइनेछ ।

परीक्षकबाट सो कार्यपत्र स्वीकृत भएमा पुनः अर्को कार्यपत्र लेखन सम्बन्धित विद्यार्थीहरूलाई फिर्ता गरिने छ । कार्यपत्रका परीक्षकहरूमा मतभिन्नता भएमा बहुमतको राय अनुसार गरिने छ ।

१६. विविध :

क) विद्यार्थीहरूले आवश्यक सामग्री आफै सङ्कलन गर्नु पर्नेछ ।

ख) पुस्तकालय सुविधा बाहेक विद्यार्थीहरूले प्रकाशन संस्थाको तर्जबाट कुनै

पनि भौतिक सुविधा पाउने छैनन् ।

१७. प्राइभेट विद्यार्थीहरूले इन्टरनेट समयमै पूरा गरी त्रि० वि० परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय जमलमा फर्म भर्दा बुझाउनु पर्नेछ ।

LAW OF THE SEA AND INTERNATIONAL RIVERS

Area : Optional

Full Marks : 50

Course Objectives :

- To acquaint the students with traditional as well as modern concepts of the Law of the Sea.
- To familiarized the students with the emerging Law of the Sea.
- To acquiant the students with the development and condification of the law of the International Rivers.

Course Details

1. Introduction
2. Territorial Sea
  - a) Legal status and breath of territorial sea.
  - b) Baseline for measurements of the territorial water.
  - c) Straits, bays and gulfs
  - d) Delimitation
  - e) Right of innocent passage
3. Contiguous Zone
  - a) Concept and scope
  - b) Breadth
4. Continental Shelf
  - a) Nature and the concept of continental shelf
  - b) Delimitations
  - c) Rights of the coastal state and non-coastal states
  - d) Sea bed & ocean floor
5. Economic Zone
  - a) Concept and scope
  - b) Delimitation
  - c) Resources
  - d) Right and duties of coastal and non-coastal state
  - e) Legal status
6. High Seas
7. International Sea Bed Authority
  - a) Doctrine of common heritage of mankind
  - b) Exploration and exploitation of deep ocean resources
  - c) Exploitation of living and non-living resources
  - d) Principles of exploitation of resources

e) Proposed International Sea Bed Authority

f) Settlement of disputers

International Rivers

a) Definition   b) Rights and duties of co-riparian states

c) Equitable utilization of international rivers water

commended Books

Anand, R. P. - Legal Regime of the Sea Bed and the Developing Countries.

Bowet, D. W. - The Law of the Sea.

Brownlie, Ian. - Principles of Public International Law, 2nd Edition 1973, Relevant Portion only.

Colombus, - International Law of the Sea, 1992.

Third Conference on the Law of the Sea.

Draft Negotiating Text of General Convention on the Law of the Sea, 1958-1980.

United Nations Convention on Law of the Sea, 1982.

New Direction in the Law of the Seas Documents, 1973.

scribed Cases

Dr. Kishore Uprety, - International Law and the Landlocked States.

LAW OF BANKING AND NEGOTIABLE INSTRUMENTS

Area : Optional

Full Marks : 100

Course Objectives

To give comparative, clear and detailed knowledge of the principles and practices of the law of banking and negotiable instruments in Nepal.

To acquaint the students with the functions of various kinds of banks.

To enable the students to have critical appreciation of Leading Cases relating to Law of Banking and Negotiable Instruments decided by Supreme Court of Nepal.

Course Details

General

a) Origin, meaning and necessities of Bank

b) Kinds of Banks

c) Historical Background of Banking System in Nepal

2. Central Bank
  - a) Establishment and management of Nepal Rastra Bank
  - b) Functions of Nepal Rastra Bank
  - c) Miscellaneous function and procedures Nepal Rastra Bank
3. Commercial Bank
  - a) Establishment and management of Commercial Bank
  - b) Functions of Commercial Banks of Nepal
  - c) Miscellaneous functions and procedures of the commercial Banks of Nepal
4. Agricultural Development Bank
  - a) Establishment and management of Krishi Bikash Bank (the Agricultural Development Bank of Nepal)
  - b) Policies, Functions and privileges of Krishi Bikash Bank
  - c) Miscellaneous functions and procedures of Krishi Bikash Bank
5. Menetary Laws in General
  - a) Law Relating to Nepali Currency
  - b) Law Relating to foreign exchange regulation in Nepal
6. Negotiable Instruments
  - a) Introduction and meaning of negotiable instruments
  - b) Collections and payments of cheques
  - c) Bill of Exchange
  - d) Promissory note
  - e) Endorsement
  - f) Other Instruments
  - g) Bankers fund
  - h) Banker and Banking Companies
  - i) Securities
  - j) Banker's lion
  - k) Guarantees
  - l) Stock exchange securities
  - m) Bank drafts
  - n) Distinction between Cheques and Bills
  - o) Inland and foreign instruments
7. International monetary and banking institutions and their system of law applicable to Nepal
  - a) International Monetary Fund
  - b) International Bank for Reconstruction and Development
  - c) Bretton- Woods Agreement Act, 1961
  - d) Asian Development Bank

Recommended Books

१. नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०१२
२. नेपाली मुद्राको चलन चल्ती बढाउने ऐन, २०१४

३. ब्रिटेन उडस सम्झौता ऐन, २०१८
४. विदेशी विनिमय (निबन्धित गर्ने) ऐन, २०१६
५. कृषि विकास बैंक ऐन, २०२४
६. वाणिज्य बैंक ऐन, २०१६
७. विनिमय अधिकार पत्र ऐन, २०३४
८. मुद्रा ऐन, २०४०
९. नेपाल औद्योगिक विकास निगम ऐन, २०४६

Reference Books

1. Redmond, P. W. D. Law Relating to Banking (Hand Book)
2. Drover, C. B. and Bosley : R. W. B. Sheldon's practice and Law of Banking
3. Shukla, M. C. Mercantile Law
4. Shuster, M. R. The Public International Law of Money
5. Selected decisions of IMF and Selected Documents (IMF Publication)
6. Gold, Joseph, The IMF and International Law (IMF Publication)
7. Bangia, Megiotable Instruments Act (India)
8. गणेश विकास उपाध्याय र नारायणराज तिवारी, मुद्रा तथा बैंकिङ्गको सिद्धान्त र नेपालमा बैंकिङ्गको व्यवस्था (रत्न पुस्तक भण्डार, काठमाडौं)

Prescribed Cases

१. विजयप्रताप राणा समेत वि. कृषि विकास बैंक शाखा कार्यालय- ने. का. प. २०४७।२०१ मु० उत्प्रेषण (घित्तो लिलाम) ।
२. उमा अग्रवाल वि० शाखा प्रबन्धक, नेपाल बैंक लि० दुहवी शाखा, सुन्सरी समेत- ने. का. प. २०४६।८६८ मु० उत्प्रेषण (सुरक्षण) ।
३. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक जनकपुर शाखा वि० ज्ञावरमल गोयन्का - ने. का. प. २०४५।२१६ मु० लेनदेन कर्जा असूली ।
४. सञ्चालक समिति, नेपाल बैंक लिमिटेड समेत वि० रघुनाथ अग्रवाल - ने. का. प. २०४४।६६८ मु० उत्प्रेषण (लिलामी) ।
५. महाप्रबन्धक छानन्दभक्त राजभण्डारी समेत वि० बलभ शम्शेर ज.ब.रा.- ने. का. प. २०४४।५२० मु० उत्प्रेषण (सञ्चालक समितिको अधिकार) ।
६. गजेन्द्रमान पती वि० महेश्वरमान शाक्य - ने. का. प. २०४२।४६८ मु० लेनदेन (ऋण असूली) ।
७. पुरुषोत्तम मारवाही वि० ने० बैं० लि० प्रधान कार्यालय मार्फत मेनेजर छानन्दभक्त वि०- ने. का. प. २०२४।७४ मु० लेनदेन (बैंकको दायित्व) ।

PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Area : Optional

Full Marks: 50

Course Details

1. Introduction

- a) Function, nature and scope
- b) Origin of Private International Law
- c) Conflict of Laws
- d) Modern theories
- e) English Private International Law

2. Jurisdiction

- a) Jurisdiction of courts
- b) Classification of the cause of action
- c) Lex Cause generally
- d) Persons to whom jurisdiction apply
- e) Competence
  - i) Actions in persons
  - ii) Actions in rein

3. Doctrine of renvoi

- a) Operation of renvoi
- b) French and English theory of renvoi
- c) Conflict with the role
- d) The Hague Convention of 1951 of choice of law

4. Domicile

- a) Defination and general rules
- b) Domicile of choice
- c) Domicile of origin
- d) Domicile of dependent person
- e) Domicile and nationality
- f) Position of corporation

5. Marriage

- a) Capacity to marry
- b) Formalities of marriage
- c) Suits for nullity of marriage and foreign suits
- d) Suits for dessionolution of marriage
  - i) Dissolution
  - ii) Judicial separation
  - iii) Restriction of conjugal rights
  - iv) Jactitation of marriage

6. Children

- a) Legitimacy
- b) Legitimation
- c) Adoption
- d) Infancy
- e) Mental disorder

7. Property

- a) Choses in possession
  - i) Lex Domicile
  - ii) Lex situs
  - iii) Lex loci actions
- b) Choose in action
  - i) Debt
  - ii) Negotiable instruments
  - iii) Shares

8. Foreign Judgements
  - a) Principles of recognition
  - b) Direct enforcement
  - c) Actionability of foreign judgement
  - d) Conclusiveness
  - e) Defences
9. Procedure
  - a) Difference between substance and procedure
  - b) Time and mode of action
  - c) Burden of proof and evidence
  - d) Action and extent of remedy
  - e) Execution

Recommended Readings

1. Cheshire, Private International Law.
2. Gravesan, Conflict of Laws.
3. RNAC Vs Manoram AIR 1966 Cal. 319.
4. नेपाल कानून पत्रिकामा प्रकाशित फैसलाहरू ।
5. मुलुकी ऐन, प्रमाण ऐन, विदेशी विनिमय नियन्त्रण ऐन, विनिमय अधिकार पत्र ऐन, श्रायकर ऐन ।

CRIMINOLOGY

Area : Optional

Full Marks : 50

Course Objectives

- a) To impart knowledge on the causes of crime and the factors affecting the criminal.
- b) To explain the concept of punishment along with the modern trends towards reformation.

1. Introductory

- a) Definition and scope of criminology
- b) Utility of Criminology
- c) Study methods of Criminology

2. Introduction to Crime

- a) Universal nature of Crime
- b) Definition of Crime
- c) Classification of Crime
- d) Classification of Criminal
- e) Nature of Criminal Law
- f) Modern trends as to Crime and Criminals

3. Traditional Explanation of Crime

- a) Demonological Approach
- b) The free will theory
- c) Classical Theory
- d) Neo-Classical Theory
- e) The Geographical Theory

4. Bio-logical Exp'ation of Crime
  - a) The Typo-logical theory (Lombroso, Graofalo, Ferri)
  - b) Phrenology and Crime   c) The Chromosome Theory
  - d) Extreversion and crime   e) The Feeble minded Theory
  - f) Psy-choanlysi. Theory
5. Economic Explanation of Crime
  - a) The proverty and Crime   b) The Socialist Theory
  - c) Economic Prosperity and Crime   d) White Collar Crime
  - e) Comparison of Traditional Crime with White Collar Crime
6. Sociological Explanation of Crime
  - a) The Social Dis-organization Theory
  - b) The Anomic Theory   c) The Differential Association Theory
  - d) The Ecological Theory   e) The Labeling Theory
7. Multiple Causation and Crime
  - a) The Multiple Causation Theory (along with other theories briefly)   b) Family Condition and Crime
  - c) School Condition and Crime   d) Mass-media and Crime
  - e) Racism and Crime
8. Punishment and Theories of Punishment
The Theories of Punishment
9. Capital Punishment System
10. The Prison System
  - a) Defect underlying in Prison System
  - b) Historical Development of Prison System
  - c) Reform in Prison System   d) Alternative to Prison System
  - e) The Nepalese Prison System
11. Other Systems of Punishment
  - a) Corporal Punishment   b) Punishment and Transpotation
  - c) Social Disgrace   d) Fine and Restitution
12. Re-socialisation of Offenders
  - a) Probation   b) Parole   c) Treatment of offenders
  - d) After Care Programme
13. Juvenile Delinquency
  - a) Introduction to Juvenile delinquency
  - b) Difference and inter-relation between juvenile delinquency and adult crime

- c) Causes of juvenile delinquency
  - d) Measures taken to prevent juvenile delinquency (Juvenile Court, Correctional Institutes, Psy-chotherapy, After Care Programme, Juvenile Aid Police).
  - e) Prevailing Programmes to Promote Juvenile Welfare.
14. Sentencing Policy of the Court
- a) The two aspects of court proceeding conviction and sentencing.
  - b) Nepalese Sentencing Policy.
15. Crime problem in relation to Nepalese Society.

Recommended Books:

1. P. P. Varma, Crime and Delinquency.
2. Sutherland, Principles of Criminology.
3. G. Vold, Theoretical Criminology.
4. Madhav Prasad Acharya, Criminology.

Reference Books:

1. Vernen Gox, Introduction to Criminology.
2. Reckless, The Crime Problems.
3. Barns & Teeters, New horizon in Criminology.
4. Dr. N.P. Paranjape, Criminology and Administration of Criminal Justice.
5. Tan Taylor, Walton and Young, The New Criminology.
6. T. Monnis, Deviance and Control.
7. Pual Wiles ed; Crime and Delinquency in Britain (Vol 1 & 2)
8. Berlins and G. Wan sel, Caught in the Act.

LAW OF CONTRACT

Area : Optional

Full Marks: 50

Course Objectives :

- a) To give general and theoretical knowledge of the law of contract.
- b) To impart a comparative and critical knowledge of the law of Contract especially with reference to laws of Nepal, India and U. K.
- c) To enable the students to have critical appreciation of Leading Cases relating to law of contract decided by Supreme Court of Nepal.

Course Details:

1. **Introductory**
  - a) Meaning of the terms 'Contract' & 'Law of Contract'
  - b) Historical development of the law of contract in Nepal
  - c) Principles of the law of contract
2. **Formation of Contract:**
  - a) Offer
    - i) Offer and invitation of offer
    - ii) Offer must be definite
    - iii) Communication of offer
    - iv) Termination of offer—Revocation—Lapse of time—Death—Rejection
  - b) Acceptance must be qualified
    - i) Acceptance must be qualified
    - ii) Communication of acceptance
    - iii) Waiver of acceptance
    - v) Revocation of acceptance
3. **Intention to create legal relationship**
4. **Form and consideration**
  - a) Contract under seal
  - b) Contract for which writing is required
  - c) Meaning and kinds of considerations
  - d) Rules of consideration
  - e) Agreement without consideration
  - f) Consideration in Nepali law of contract
5. **Terms of the contract**
  - a) Express:
    - i) Condition
    - ii) Warranties
  - b) Implied:
    - i) Terms implied by customs
    - ii) Term/implied by statute
6. **Privity of Contract**
7. **Definition and Kinds of Contract:**
8. **Factors tending to defact contractual liability**
  - a) Incapacity of parties
    - i) Infants
    - ii) Persons mentally disordered and drunkards
    - iii) Lunatic
  - b) Voidable contract
    - i) Mistake
    - ii) Duress or coercion
    - iii) Undue influence
    - iv) Fraud
    - v) Misrepresentation
  - c) Illegality

- i) Wagering contract   ii) Illegality
- Agreements to commit a crime
  - Agreements which injure the State in its relations with other States
  - Agreements tending to injure public interest
  - Agreements which tend to abuse the legal process
  - Agreements which are contrary to social morals
  - Agreements which affect the freedom of security of marriage and the due Discharge of parental duty
  - Agreements which curtail the jurisdiction of the courts
  - Agreements in Restraint of trade
  - Agreements which are not certain
9. Performance and Discharge of Contract:
- a) Performance   b) Discharge
- i) By agreements   ii) By frustration   iii) By breach
- iv) By operation of law
10. Remedies for Breach of Contract:
- a) Damages   b) Quantum Meri
- c) Equitable remedies
- i) Specific performance   ii) Injunction

Recommended Books

1. नेपाल करार ऐन, २०२३   2. मुलुकी ऐन   3. एजेन्सी ऐन, २०१४
4. भरतराज उप्रेती, करार कानून एक तुलनात्मक अध्ययन ।
5. Anson's Law of Contract
6. M. C. Shukla, A Manual of the Mercantile Law
7. S. C. Kuchhal, Mercantile Law
8. Sen & Mitra, Commercial Law
9. Avtar Singh, Law of Contract

Reference Books

1. Chesire and Fifoot, Law of Contract
2. P. S. Atiyah, An Introduction to Law of Contract
3. P. U. Pandia, Commercial Law
4. W. T. Major, the Law of Contract
5. P. W. D. Redmon, Mercantile Law
6. Cracknell's Law Students Companion
7. पराजुली र साचार्य, वाणिज्य कानून, रत्न पुस्तक भण्डार, काठमाडौं, २०४६ ।

8. पुस्वोतम पराजुली, करार सम्बन्धी कानून, रत्न पुस्तक भण्डार, काठमाडौं,
२०४६ ।

Prescribed Cases:

१. मणिहर्ष ज्योति वि० श्री ५ को सरकार समेतको- ने.का.प. २०४६।२६४
मु. करार बमोजिम रूपैयाँ दिलाई पाउँ ।
२. हरिकृष्ण कलवार वि. नेपाल छाद्य संस्थान-ने.का.प. २०४५।३०० मु.
बिगो प्रमूल ।
३. नरेशबिक्रम सुवेदी वि. प्र. जि. प्र. जिल्ला कार्यालय रोल्पा, लिवाङ समेत-
ने.का.प. २०४४।०३२ मु. उत्प्रेषण ।
४. पियस ट्रान्सपोर्ट कं. (प्रा.) लि. वि. हेटौडा सिमेन्ट उद्योग-ने. का. प.
२०४४।८५७ मु. उत्प्रेषण ।
५. ज्यानबहादुर प्रधान वि. कोरियन डेभलपमेन्ट कर्पोरेशन समेत- ने.का.प.
२०४४।१५२ मु. हिसाब दिलाई पाउँ ।
६. डा. बट्टीराज पाण्डे वि. नवराज कोइराला- ने.का.प. २०४४।२७७ मु.
लिखत पास ।
७. जितबहादुर श्रेष्ठ वि. भुवनेश्वरी उपाध्याय- ने. का. प. २०४२।८८६ मु.
लेनदेन ।
८. तीर्थकुमारी राणा वि. रामशङ्कर श्रेष्ठ-ने.का.प. २०४०।२६८ मु. करार
बमोजिम लिखत पास ।
९. चन्द्रबहादुर वि. शेषरनाथ ग्राचार्य समेत- ने.का.प. २०४०।१६५ मु.जग्गा
दर्ता ।
१०. जनकपुर चुरोट कारखाना प्रा. लि. का.का. मु. अध्यक्ष तथा महाप्रबन्धक
फाल्गुण शम्शेर ज.व.रा. वि. भि. सु. नारायणभक्त श्रेष्ठ समेत-ने.का.प.
२०३६।६४ क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ ।

